

**АЛТАН ДЭЛХЭЙГЭЭ,
РЕСПУБЛИКАЯА СУУРХУУЛҮАН
АЛДАРТАЙ, СОЛОТОЙ
АРАДАЙМНАЙ МАНЛАЙ ЗОН**

8-9 н.

1921 оной
декабрин
21-нээ гарана

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад ҮНЭН

Бүгэдэ арадай сонин

2014 оной
декабрин 10
Среда

№ 47 (21997)

Гарагай 4
www.
burunen.ru

Буряад
Унэн

**Уран
шүлэгшэ,
публицист,
Буряад
Республикын
Гүрэнэй
шангай
лауреат
Булат
Намдакович
ЖАНЧИПОВАЙ
75 наһанай
ойдо**

7 н.

Декабриин 12 - Конституциин үдэр

Хүндэтэ Буряад Улсын ажаһуугшад!

Мүнөөдөр Ород гүрэнэй гол Хуули болохо Конституциин хайндэр бидэ тэмдэглэжэ байнабди. Олон арадуудай зүбшөөлөөр энэ данса бүтэжэ, 20 жэлэй үмэнэ, 1993 ондо Ородой Холбооной Улсын Юрэнхылэгшэ декабриин 12-ые гүрэнэй хайндэр гэжэ баталхан байна. 2014 он манай гүрэндэ орёохон лэ байба. Эгээл иимэ үе сагта Конституциин түрүүшын мурнууд онсо хуурияа эзэлээдхинэ. Манай гүрэн олон үндэһэ яһатанай гүрэн. Эрхэтэн бүхэн мүнөө үе сагай, хожомоо ажаһууха зоной аза жаргалай түлөө харюусалгатай.

Конституциин үдэр хадаа гүрэнэй тон шухала хайндэрнүүдэй нэгэн. Эгээл энэ хуулиин ёһоор манай гүрэндэ арад бүхэн эб нэгэн ажаһууна. Энэл хуули эрхэтэн бүхэнэй үмсын зөөри аршална. Гүрэнэй засагыг Юрэнхылэгшын мэдэлдэ найдууланһанаа гүрэнэй эрхэтэд мэдүүлээ. Тиин мүнөө үе сагта гүрэн дотороо хаагууришье ябажа болоно. Дуратай газартаа гэр барижа түбхинөөд, олзын хэрэг эрхилхэдэ, ямаршье түбэг һаад байхагүй гэжэ Конституци соо хэлэгдэнхэй. Ямар ажал хэхээс, ямар мэргэжэлдэ һурахаһаа эрхэтэн өөрөө мэдээхэ. Хүүгэдые тэнжээжэ, хүлын дүрөөдэ, гарын ганзагада хүргэжэ байһан эжынэр өөрынгөө эрхэ хэрэглэн, гүрэнһөө янза янзын тухаламжа, тэдхэмжэ абаха арга боломжотой байна.

Манай гүрэн федеративна түхэлтэй нэн тула могоо нютаг бүхэн тон адли эрхэтэй. Социально-экономическа хүгжэлтэ ямар гуримаар зохёохоо могоо нютагай засагай газар өөһэдөө шиидхэнэ.

Гэбэ яабашье хэхэ ажалнай ехэ. Хүдэлмэриез эрхилхэдэ, гүрэнэйнгөө гол Хуулигэй зүрилдэжэ огто болохогүй.

Хүндэтэ нютагаархин! Буряад Улсын засагай газарай, мүн өөрынгөө зүгһөө та бүгэдэниие хайндэрөөр амаршалаад, таанартаа үнэн зүрхэнһөө бүтээмжэтэй ажал хэхэ ябахыетнай хүсэнэб!

Буряад Улсын Толгойлогшо,
Буряад Улсын засагай газарай Түрүүлэгшэ
В.В. НАГОВИЦЫН

Буряад Улсын хүндэтэ ажаһуугшад!

Ородой Холбооной Улсын Конституциин гүрэнэй хайндэрөөр Буряад Улсын Арадай Хуралай зүгһөө хани халуунаар амаршалнаб!

Энэ хайндэр хадаа өөрын гүн удхатай. 1993 оной декабрь һараһаа хойшо гүрэн нэгдэжэ, урагшаа дабшажа захиһан байна. Ород гүрэндэ ажаһуугаа эрхэтэн бүхэн гүрэнэй талаһаа дэмжэлгэтэй, тон адли эрхэтэй, мүн ерээдүйгөө зохёоходоньшье гүрэн тухална.

Гүрэнэй гол хуули зохёогшод айхабтар харюусалгатайгаар ажалаа бүтээгээ. Мүнөө 20 жэлэй үнгэрөөд байхада, эрхим шанартайгаар хэрэгээ 1993 ондо тэдэ бүтээһэн байна гээд бидэ сэгнэнэбди.

Эрхэ сүлөөгэй талаар нэгэ дайда дээрэ хүгжээжэ байбашье, могоо нютаг бүхэндэ ажаһуугаа хүн бүхэн өөһэдөө өөрынгөө хуби заяа шиидхэхэ зэргэтэй гэжэ Ородой Холбооной Улсын Конституци дотор хэлэгдэнэ. Буряад Улсын дэбиссэр дээрэ Буряад Улсын Арадай Хурал хуули гаргадаг засаг түлөөлнэ. Би болобол хэлэхэ байнаб. Эрхэтэн бүхэнэй эрхэ сүлөө Конституци дотор хамгаалха ёһо гурим манай нютагта урданшье сахигдадаг байһан, мүнөөшье сахигдана, ерээдүйдэшье бүримүһэн сахигдаха гээшэ.

Энэ хайһан үдэр олон үндэһэ яһатанай нютагжаһан Буряад Улсын арад зон элүүр энхэ ябаг лэ, гэр бүлэдэнь амгалан байдал, ерээдүйн сарюун байг лэ гээд үрээжэ байнаб!

Буряад Улсын
Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ
М.М. ГЕРШЕВИЧ

Хүндэтэ нютагаархин!

Декабриин 12-то Ородой Холбооной Улсын Конституциин хайндэр бүхы гүрэн тэмдэглэнэ.

Ород гүрэнэй Конституци хадаа эрхэтэнэй эрхэнүүдэй эхин, гол хууринь боложо үгэнэ. Ород гүрэн болобол, демократис байгуулгатай, харин хүн, тэрэнэй эрхэ сүлөөнүүд тон үнэтэй зүйлүүд болоно. Үнгэрһэн сагай эрхим дүршэл, олон арадуудай сэдхэлэй болон соёлой баялиг багтаһан данса хадаа Конституци болоно. Тиимэл хадань Конституциин үдэр гүрэнэй гүн удхатай хайндэрнүүдэй нэгэн боложо тодоронхой.

Арад зоной ажаһуудал хайжаруулхын тула гүрэн дотор горитой хүдэлмэри ябажа байна. Ерээдүйдэ ажаһууха зоной бата ажаһуудал эртэһэнэ түхээрэгдэнэ. Эрхэтэнэй абьяастай байхын, мүн тишхэдэ социально-экономическа талаар шухала хэмжээнүүдэй абтаха үезэр эрхэтэнэй ниигэмэй эдэбхитэйгээр хабаадуулхын тула олон юумэн газар бүхэндэ хэгдэнэ.

Манай хамтын хүсөөр Ород гүрэн улам хүсэтэй, сүлөө, ажаһуухада бүришье аятай болохо гээд энэ хайндэр тэмдэглэхэ зуураа ойлгохо уялгатайбди. Хуули бэелүүлгэ хадаа манһаал дульдана. Засагай зургаанууд, эрхэтэн бүхэн Конституци хүндэлжэ һураха, жэншэдгүйгөөр тэрэниие сахиха уялгатай. Энэ хадаа демократиин ехэ хүргүүли гээшэ.

Буряад орондо мүнөө 100 гаран үндэһэ яһатан эбтэй зетэй ажаһууна. Бидэ бүгэдэниие гүрэн нэгдүүлүн. Аха захатанаа хүндэлжэ, нэгэ адли эрхэтэйгээ мэдэрэн, Эсгэ орондоо үнэн зүрхэнһөө дурлажа, үнэн сэхээр ябаха уялгатайбди.

Та бүгэдэндэ элүүр энхые, амгалан байдалые, ажана түбшэн, амжалта, туйлалтануудтай ябажа, Буряад улас, Ород гүрэнэйнгөө бадарха хэрэгтэ хубитаяа оруулан ажаһуухыетнай үрээжэ!

Ородой Холбооной
Улсын Федерациин Советэй
Федеральна Суглаанай гэшүүн
А.Г. ВАРФОЛОМЕЕВ

БУРЯДАЙ ТОС-УУД РОССИДА ЖЭШЭЭ БОЛОНХОЙ

Буряад орон дотор хүдөөгэй хууринуудые хүгжөөлгын хэрэгтэ ТОС гэнэн хүдэлөөн ехэ нүлөөлнэ. 2010 онһоо эхилээд, манай Буряад Улас дотор энэ хүдэлөөн тон үргэнөөр нэбтэрүүлгэдэнэ. Нютаг дээрээ ажаһуугшад өөһэднүүгөөл хүсөөр нютаг газара болбосон түхэлтэй болгохо, ажабайдалаа хайжаруула хэрэгтэ ТОС ехэтэ тухална гэжэ мэдэрээд, эдэбхитэй ажал ябуулагдана.

Ганса нютагайхид бэшэ, мүн холо ойрын газарнуудһаа хүн зон ерээжэ, ТОС-ой ажаябуулгаар һонирхоно, зарим нэгэ үлгэнүүдые даган һажжажа, өөһэднүүгөө нютагта нэбтэрүүлнэ. Тиигэжэ энэ хэдыхэн жэлнүүдэй хугасаада Урдахи (Южний) федеральная тойрогһоо, Забайкалиин, Хабаровскийн хизараһаа болон Томскийн могоһоо түлөөлэгшэд манай эндэхи ТОС-ой байдал шэнхэлхээс ерэнэн байна.

Мүнөөдэрэй баримтаар, республика доторнай 926 өөһэдн хүтэлбэринүүд - ТОС-ууд байгуулагдаа, бүхыдөө Буряад орондо ажаһуугшадтай 41 процентын энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэй хабаадана. Олон ажаһуугшадтай хабаадалгатай ТОС-уудые байгуула Буряад ороной засаг түрэн эмхинүүдэй хайн ажал ябууланһанай гэршэ болоно, - гэжэ Буряад Улсын Толгойлогшын захиргаанай дэргэдэхи территориальная

хүгжэлтын хорооной түрүүлэгшын орлогшо Борис Бородин мэдэсэнэ.

ГҮРЭНЭЙ ТАЛАҢДА ТУҢАЛАМЖАТАЙ

ТОС байгуула, хүгжөөхын талаар хуулиин нормативна актнууд болон методическа зүбшэлнүүд абтагданхай. Ямар уставтай байхаб, яагаад харилсаанай хэлсэхэ баталхаб болон хайшан гэжэ үмсын хэрэг эрхилдэг бэшэ эмхи болон бүридхэлдэ орохоб гэнэн тухалтай зүбшэлнүүд ТОС байгуулашадта үгтэдэг байна. Бурядайд гүрэнэй хүдөө ажыхын академиин дэргэдэхи инноваци болон нэмэлтэ һуралсалай институт болон Буряад Улсын мэдээсэлэй-хуулиин региональна түб гэнэн хоёр коммерческэ бэшэ эмхинүүдтэ ТОС-уудые дэмжэхэ, тухалха методическа ажал ябуулагдана. Саашаа ТОС-ой үндэһэн дээрэ ниитэ эмхи боложо ургаха, мүнгэнэй тоосоо хэхэ болон грант шүүлгэндэ хабаадаха

хэрэгүүдтэ тухалтай зүбшэлнүүдые үгтэдэг. Энэ ажалтай ашаар 48 ТОС-ууд коммерческэ бэшэ ниитэ эмхинүүд болгогдоһон байна.

ЭРХИМ ТОС-УУД МҮРҮСЭНЭ

2009 онһоо эхилээд, "Эгээл эрхим ТОС" гэнэн республикын хэмжээнэй харалган эхилгээр, заншалта болонхой. Энэ харалганай шагналнуудай жаса 28 миллион 330 мянган түхэрэгэй хэмжүүртэй. Энэ харалганда нөдөндө 457 ТОС-ууд хабаадаһан байна. Тэдэнэй 376 эмхинүүд илажа, шагналда хүртөө. Тэдэнэр 40 мянганһаа 250 мянган түхэрэг хүртээр шангуудта тус тустаяа хүртэһэн байха юм.

Мүнөө жөлэй харалганда 505 ТОС-ууд хабаадаһаа мэдүүлгэ үгэнхэй, ажаябуулгань шалгагдажа байна. Шалгалтын бүлгээй гэшүүд ТОС-уудай ажал хүдэлмэритэйнь аймаг, нютаг дээрээ ошохо танилсадаг юм, - гэжэ Борис Бородин мэдүүлэ.

Шандаа хүртэһэн ТОС-ууд өөһэднүүгөө газар дэбисхэрээ хүгжөөхын хэрэгтэ мүнгэн зөөриез гаргашалдаг. Энэ хүдэлөөнэй ябуулагдажа эхилһэн сагай хугасаада Буряад Улас дотор 500 бага болон томо объектууд 472 миллион

400 мянган түхэрэгэй хэмжээндэ һальбэн шэнхөгдөө, шэнхөөр баригдаа, захибарилгадаа.

ТОС-ОЙ ХҮСӨӨР ЮУН ХЭГДЭЭ?

Экономистнуудай тоо баримтаар, 2010-2014 онуудта ТОС-ой хүдэлөөнэй эгээл социальная зөөри оруулагдаһан 1 солхооб 7 түхэрэгһөө дээшэ олго оршо асарна.

ТОС-ой ашаар Хяагтын аймагта хүдөөгэй соёлой байшан, эхин шатын хургуули баригдаа, Яруунын аймагта-соёлой байшан, Хурамхаанай аймагта соёлой болон тамирай түб байгуулагдаа. Мүн Мухар-Шэбэрэй, Ивалгын, Баргажанай аймагуудта тамирай барилдаанай гэрнүүд бодхоогдоо. Мүнөө арба гаран гэрнүүд баригдажа, һаяын сагта ашаглалгада абтаһаа байна.

ЗАСАГ ТҮРЫН ДЭМЖЭЛТЭ

Буряад Улсын Толгойлогшын даабаряар ТОС-уудые ниитэ эмхи болгохо талаар дэмжэхэ зорилготой засаг түрэн тогтоол баталагдаа. Тэрэ хуулиин гуримаар, Буряад ороной дэбиссэр дээрэ ажаябуулгата эрхилдэг ТОС-уудта Буряад Улсын хангай мүнгэнһөө субсиди үгтэхэ болоно. Нитэ үүсэлнүүдые дэмжэлгын хэрэгтэ

Буряад Улсын санһаа 12 миллионһоо дээшэ мүнгэн һомологдохо. Энэ мүнгэн зөөри социальная ажаһуудалай эмхинүүдые барилгын хэрэгтэ үгтэхэ болоно.

Гэхэтэй хамта Захаминай, Хяагтын, Сэлэнгын, Северобайкальскын аймагуудай болон Улаан-Үдэ хотын муниципальная байгууланууд болон хотын тойрогууд ТОС-ой эмхинүүдые дэмжэхэ харалгануудые эмхидхэдэг юм.

"2014-2017 болон 2020 онууд хүртээр хүдөөгэй дэбиссэрнүүдэй тогтонихоһон хүгжэлтэ" гэнэн федеральная тухай зорилготой программын шугамаар хүдөө хууринуудта ажаһуудаг эрхэтэдэй өөһэднүүгөө үүсэхэ дэмжэлгын талаар эмхидхэгдэн грантнуудтай харалгануудта Буряад Улсай ТОС-ууд эдэбхитэй хабаадаг юм. 2013 ондо энэ харалганда 60 ТОС-ууд хабаадаа, тэдэнэй хоёрһын илажа, 100 мянганай грантда хүртэһэн байна. Мүнөө жөлэй харалганда 74 ТОС-ууд хабаадаха тухай мэдүүлгэ баринхай.

ТОС-ой хүдэлөөн Буряад Улсын социальная-экономическа хүгжэлтэдэ ехээн хубитаяа оруулна гэжэ онсо тэмдэглэлтэй.

Цырегма САМПИЛОВА.

АРАДАЙНГАА НҮЛДЭ ҮРГЭНЭН

Сэлэнгын аймагтай Ташар нютагта энхэ элүүр байдалтай талаар нютагаа хүгжөөхэ зорилготой "Мэргэн" гэнэн ТОС байгуулагдаһаар, хоёрдохи жэлээ ажаллажа байна. Нютагай хүн зоной тухаар хур харбалгын багахан гэр баригдаа.

Энэ нютаг хур харбалгаар ехэ амжалта туйланһан гэжэ мэдэжэ. Эндэһээ Европын абарга Баир Цыбикдоржиев урган гараһан байна. Мүнөө мэдэжэ тамиршан Бурядайд гүрэнэй университетэй тамирай таһагай оюутан. Бүхыдөө Ташар нютагаһаа тамирай 9 мастернууд, 35 тамирай мастерта кандидадууд хүмүүжүүлгэдэн байха юм. Мүн лэ энэ нютагай Мэдэгма Лодоева үшөө дунда хургуулида һуража байхадаа, уласхоорондын мастерай нэрэ зэргын хэмжээ дүүргэһэн байна. хур харбалга гээшэ манай шэрүүхэн уларилтай газарта гансал зунай сагта хоригдодог, зүгөөр томо

газар нютагуудта тухай дулаан талмайнууд баригдаал аабза. Харин бэшэ хүдөө нютагта үбэлэй сагта бээс яажа хорихо болоноб?

Ташарайхид удаан бодомжолжо байнгүй, арадай хүсөөр хур харбадаг гэрхэн барижархёо.

Дулаан гэрэй сонхоор хур харбаад лэ, годлинууд суглуулагдаад лэ байдаг. Тамиршад дааража байнгүй, дулаанда хур харбалгаар бээс хоридог болоһондоо урматай. Манай нютагай нэгэ эрэмдэг болоһон хүн бултанһаа хайнаар хур харбадаг юм. Иимэ байшантай болоһондоо, хүн зон ехэ дуратайгаар ерээдэг. Ухибүүдшье, томошуулшье ерээжэ, бээс хоридог, хур харбадаг, сүлөө сагаа үрэ дүнтэйгөөр үнгэргэнэ ха юм даа, - гэжэ хур харбалгын тренер Дулма Иринецеева хөөрөбэ.

Бэлигтон болон Дулма Иринецеевтэй гэр бүлэ 1997 онһоо Ташар нютаг нүүжэ ерэнэн, ухибүүдые, томошье зоние хур харбалгаар хоридог юм.

Энэ ТОС хадаа буряад арадай үндэһэн тамирай зүйл - хур харбалга хүгжөөхэ гэнэн гол зорилго табинхай. Нютагай захиргаан буряад хур харбадаг тухай талмай баригдаха газар энэ ТОС-то дамжуулаа. Тэрэ газар руу энэ баригдаһан хур харбадаг байшан абаашажа табигдаха. Тухай хэрэгсэлнүүдтэй талмай зохёогдохо, мүн хүрээлэгдэхэ түсэбтэй.

Манай нютагта хур харбалга алишье шэглэлээр хүгжэнги. Нютагаймнай хуушан магазинай хандарһан байшан һальбэн шөнөлөгдөжэ, классическа хур харбалгаар хоридог тир баригдажа эхилхэнхэй. Энэ барилга эрхилхэ грант Мүнхэ Галсанов шүүжэ, ажал эхилхэнхэй, - гэжэ Ташар нютагай захиргаанай толгойлогшо Эдуард Намсараев мэдэсэнэ.

Мүнөө жэлһээ энэ нютагта хурша ном дархалдаг ТОС байгуулагдаа. Модоор урдын буряаднуудай дархалдаг хурша ном бүтээхэ нютагай өөһэднүүгөө дархалдаг бии. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Бимба Цыренович Дашиев болон

хур харбалгаар хоригшо Бэлигтон Юревич Иринецеев гэшэд.

ТОС-ой хүдэлөөн Буряад орон дотор эршэм хүгжөөгдөнэ.

Цырегма САМПИЛОВА.
АВТОРАЙ ФОТО-ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хур харбалгын гэрэй газара Дулма Иринецеева зогсоно.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ТААРАМЖАТАЙ БАЙДАЛ

МЯХАН ЭДЕЭН КОЛБАСАДА ОРХОДОО СОХОМ ШЭМЭТЭЙ

гэж Буряад Улсын Зэдын аймагай Петропавловкын мяханай комбинатай эзэд ойлгоһоноо мэдүүлэн, шэнэ цех байгуулба. Гэхэ зуура энэ аймагта хүдөө ажахыда таарамжатай байдал хүсэд тогтонхой гээд мэдээжэ. Борьёогой хонид, Зэдын таряалан, үхэрэй шэмэ шүүхэтэй мяхан эгээл энэ нютагта үйлдбэрилэгдэнэ гээшэ.

Петропавловка нууринда ажалаа зохёон мяханай комбинат ажалгүйдэжэ нэгш байдаггүй. Бодо болон жэжэ малай, адуунай мяха сонгоожо, колбаса, тэрэнэй түрэлэй янза янзын эдээ хоол мяханай комбинатдаа үдэр бүри гарана. Тиин энэ байгуулгын

ашаар мал баридаг айлнууд олзо оршотойшые болоно. Юуб гэхэдэ, жэлэй туршада аяар 6 мянган толгой малай мяха комбинат болбосоруулжа үрдинэ.

Комбинатай гаргадаг продукция жэлхээ жэлдэ улам баян болоно. Жэшэнь, мүнөө эздээрхин татаһан мяхатай бууза үйлдбэрилхын хажуугаар, буряад бусад эдээ болбосоруулжа гаргадаг цех байгуулба. Шудхаһан шуһан, хошхоног, арьбин, хиймэ наймаалхадаа, "Зэдын мяхан" гэжэ ниитэ гаршаг доро тэрэнэ гараха юм.

Дэлгүүрэй харилсаан хадаа үрдилдөөнэй гуримаар ажалаа зохёохые баадхана. Тиимэл хадань шэнэ цех хэрэгтэй. Бүхэли мяхаар бүтээгдэнэ эдээнэй зүйлнүүд ямаршые колбасада орходоо нураггүй сэнтэй, амта шэмэ-тэйшые ха юм.

Петропавловкын комбинатай гаргаһан продукция Улаан-Үдын, Буряадай аймагуудай хүнэһэнэй дэлгүүрнүүдтэ хүрэжэ ошоно.

Хүдөө ажахын яаманай нүүдэл зүблөөн боложо байна

НҮН ДАЛАЙ ДЭЛГЭРЭГ ЛЭ

Буряад Улсын хүдөө ажахын болон эдээ хоолой яаман Мухар-Шэбэрэй аймагта нүүдэл зүблөө эмхидхэбэ.

Мал баридаг айлнуудһаа хү худалдажа абаха талаар ямар хэмжээнүүдые абахамнай гэшэб гэнэн удхатай шухала хөөрэлдөөндэ Мухар-Шэбэрэй аймагай хүдөө нууригүүдэй гүлваанар, хү болбосоруулдаг эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын яаманай мэргэжэлтэн хабаадаба.

Эгээл энэ аймагта хүнэй хэшэг элбэг дэлбэг. Буряад Улсын бусад аймагуудтай зэргэсүүлхэдэ, мухар-шэбэрээрхин сагаан эдээгээрээ дүрбэдэхэ нуурида шалгаржа гарана.

"Буряадай хүн" абарга эмхи мал баридаг айлнуудһаа хү худалдажа абаха талаар ажал аймаг дотор нүүлэй 3 жэлэй хугасаада эрхилнэ. Мүнөө хү тушаадаг 9 газар байгуулагданхай. Соолго, Ха-

ра-Шэбэр, Хүсөөтэ, Шэнэ Заган, Гашей нууриндахи малшад өөр өөрын хү тушаадаг газартай юм.

Арба нарын хугасаада аймагай малшад 400 тонно хү тушаагаа. Аймагай захиргаанда 5 сая түхэригэй олзо оршо ороо. Харин хү тушааһан зон дүн хамта хахад миллион түхэриг оложо, гэр бүлээ тэдхэнэ байна гэшэ. Нү тушааха, дам саашань болбосоруулха талаар ажал хүдөөгэй кооперативуудай хабаадалгагүйгөөр урагшагүйдэхэ болоно. Тиимэһээ энэ ажалаа хүсэд хүгжөөхын тула кооперативууд хэрэгтэй.

Хүдөө кооператив эрхилхэ талаар гүрэнэй талаһаа зорилгото тусхай программа абтаба. Тиин Буряад Республикада 2015 онһоо эхилээд, 2017 он болотор кооперативуудые дэмжэнэн удхатай грантууд хараалагданхай. Энэ мүнгэнэй ашаар хүдөөдэ ажалаа зохёон олохон кооперативууд хүл дээрээ гараха зэргэтэй.

ДҮРБЭН ТЭГШЭ ХҮН

1914 ондо Доржо Гомбоевич Гомбоев түрэнэн намтартай. Энэ хүмнай юрэ бусын хүн байһан юм. Байгша оной декабриин 12-то 100 наһатай болохо байгаа. Доржо Гомбоевичой ойн баярта зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд тоонто нютаг болохо Агын Буряадай тойрогой Дульдаргын аймагай Үзөөн нууринда эдэ үдэрнүүдтэ үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэгдэжэ байна.

Доржо Гомбоевич Гомбоев хадаа гайхамшаг намтартай хүн байһан. Тэрэнэй залуу наһанда Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн туддаа. Халхын-Голой байлдаан, удаань халуун дайнай үе сагта лётчикор алба хааха үедөө, тэрэнэй үбсүү Улаан Одоной орден, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэхэ шатын орден, Германие илаһанай түлөө медаль шэмэглэнэн гэшэ. Дайнай эсэлэхэдэ, нютагаа бусажа, судьягаар ажаллаха үедөө уран найханай талаар олон амжалтануудтай ябаһан.

- Тодорхойлодо, хүдөөгэй корреспондент, СССР-эй Журналистнуудай холбоной гэшүүн ябаһан гэшэ. Гэхэ зуура, энэ хүмнай угһаа бэлигтэй баряша хүн байһан. Хүнүүдые, гэжэ амитадые элдэб үбшэнүүдһээ аргалдагаараа зондо мэдэжэ хэн. Наһанайнгаа амаралтада гарахадаашые, Доржо Гомбоевич гараа хабсараад нуугагүй. Нютагтаа арадай музей байгуулаад, директорээр хүдэлөө. Сүлөө сагтаа шүлэгүүдые бэшэдэг хэн, - гээд, Москвадахи "Урьял" эблэлэй түрүүлэгшэ Баатар Дугарович Дугаров наһамжална.

- Доржо Гомбоевич Гомбоев хадаа үнэр баян эсэгэ. Урихан шарайтай, буряад дуунуудые илдам гоёор хангиурдадаг. Галдан гэжэ хани нүхэртээ долоон хүбүү, нэгэ багаа хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада хүргэнэн гэшэ.

Доржо Гомбоевичой наһанай хани почто тараадаг ажалтай байгаа. Саша

хүбүүнтэйн бидэшые газетэ, журналнуудые хүдөө нютагайнгаа айлнуудаар тараагша нэмди, - гээд Баатар Дугаров дурдана.

Харин Доржо Гомбоевич баһал даруу зөөлэн сэдхэлтэй хүн бэлэй. Танигдаагүй хүнтэй хөөрэлдэхэдөөшые, удангүй нүхэр ёһоной харилсаа тогтоогоодхидог бэлэй. Юунэйшые болоходо, уур сухалдаа дарагдажа, бадашажа байхыень хараһан хүн байхагүй.

Хүл гараа хухалаад, үе мүсөө гэмэлтэд, тархиингаа хахархада, хүнүүд Доржо Гомбоевичто хандадаг хэн. Тиихэдэнь угай бэлигтэй энэ хүн гараараа зөөлэхэнөөр эльбээд, ямаршые үбшэ номгоруулжархидог хэн.

Шэтын можодо ажаһуудаг айлнууд, Буряад оронһоошые хүнүүд аргалуулхаяа ошодог байгаа. Хүндөөр гэмэлтэнэн хүнэй хандабал, Доржо Гомбоевичтон тэрэ хүние гэртээ байлгажа, хүсэд эдэгтэрнэ аргалдаг заншалтай байһан. Хүние аргалдаг эрдэм хадаа Доржо Гомбоевичой элинсэг Пэшэ гэдэг хүнһөө дамжан ерэнэн юм гэлсэдэг. Тэрэ хүн дээрэ үедэ Нерчинскэ тойрогой губернаторай хани нүхэрые хүндэ үбшэнһөө зайлуулһан юм гээд мэдээжэ.

Доржо Гомбоевичой Валерий хүбүүн эсэгэ тухайгаа аха дүүнэрэйнгээ зүгһөө илгээжэ бэшэнэн байдаг: "Манай гэртэжин тухай гэгээн дурасхаал манай зүрхэндэ ходоодо байха. Мание хүмүүжүүлхэдэ,

үнэн сэхэ ябаха, ажалша бүхэриг байха, гэр бүлээ үргэжэ ябаха тухай нургаал забаринуудые хэлэжэл байдаг хэн. Тэрэн мүнөө яаха арагүй сэнтэй байна.

Бага ябахадамнай, манай хорёо соо нэгэ хурьган хүлөө гэмэлтээ. Тиихэдэнь манай аба минии Александр ахада тэрэ хүлыень яагаад эмнэхэ тухай харуулаад үгэбэ. Удангүй тэрэ хурьгахан хорёогоор дүүрэн соёржо ябаа агша хэн. Эгээл тиихэдэ минии ахай эмшэн болохоб гээд ойлгожо абаа.

Гэхэ зуура манай аба олон үгэгүй хүн байһан. Хүнэй хандабал, ходоодо туһалха. Аргалһан хүнһөө юумэ нэхэжэ үзөөгүй, сагаан сэдхэлтэй хүн байһан юм.

Доржо Гомбоевичой хүние аргалдаг угай бэлиг Саша хүбүүндэнь, удаань Ольга Александровна Гомбоева гэжэ аша басагандань хүртөө. Мүнөө Ольга Гомбоева үбгэн абынгаа эхилһэн хэрэг үргэлжэлүүлэн, Новосибирскын анагааха ухаанай академи дүүргээд, Буряадай Зэдын аймагай Петропавловкын эмнэлэгтэ оториноларингологоор урагшатай ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гомбоевтон гэр бүлөөрөө. 1960-аад онуудта буулгагдаһан зураг.

Энэ хуудаһа Баир ЖИГМИТОВ хэблэлдэ бэлдэбэ.

БУРЯАД УЛСЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ТҮСЭБ

2014 оной декабриин 8-12

I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М.М.ГЕРШЕВИЧЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН
08.12 11.00 Бага танхим

II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ АППАРАДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ В.Б.ЭРДЫНЕЕВЭЙ ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИЙН ЗҮБЛӨӨНҮҮД
08.12 13.30 Бага танхим

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон сан жасын талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц.-Д.Э.Доржиев)
Буряад Республикын Арадай Хуралай ээлжээтэ юһэдэхи сессидэ абтаһан дансануудые бэшэлгэ долоон хоногой туршада

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нютагай өөһэдэн хүтэлбэрийн, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалнуудай талаар хороон (түрүүлэгшэнь Б.Н.Ботоев)

"Буряад Республикын Арадай Хуралай регламентда хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын Арадай Хуралай тогтоолой түлэб тухай
10.12 14.00 каб.322
1. "Буряад Республикын референдум тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай
2. "Буряад Республикада нютагай референдум тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай
11.12 10.00 каб.322

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.П.Попов)

"Буряад Республикын агропромышленна комплексдо гүрэнэй гуримшуулгын байдал тухай Буряад Республикын Правительствын мэдээсэл тухай" Буряад Республикын Арадай Хуралай 2014 оной апрелиин 24-эй 427-V дугаарай тогтоол бээлүүлгэ тухай" асуудалые Буряад Республикын Арадай Хуралай Зүблэлэй зүблөөндэ бэлдэхэ тухай
08.12 14.00 каб.119
"Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ гэрэй амитадые харалга болон хамгалга тухай" Буряад Республикын Хуули бээлүүлгын ябаса тухай
09.12 10.00 каб.119
"Газарай хуулинуудые бээлүүлгын зарим асуудалнууд тухай" асуудалаар "дүхэриг шэрээдэ" бэлдэлгэ тухай (хүдөө ажахын газарнуудай эрьсэдэ хабаатай)
11.12 10.00 каб.119

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэ яһатанай асуудалнуудай, залуушуулай политикын, олонийтын болон шажан мүргэлэй нэгдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц.Б.Батыев)

"Буряад Республикын Олонийтын палата тухай" Буряад Республикын Хуули бээлүүлгын ябаса тухай" Буряад Республикын Арадай Хуралай Зүблэлэй тогтоолой түлэб бэлдэлгэ
09.12 14.00 каб.212
"Буряадай арадуудай "Хани барисанай гэр" эблэлэй ажаябуулга болон хүгжэлтын арга боломжонууд тухай" асуудалаар "дүхэриг шэрээдэ" абтаһан зууршалгануудые гүйсэд бэлдэлгэ
11.12 10.00 каб.212
"Россиин Федерациин зүүн газар дэбисхэрнүүдтэ гиир үргэлгын спорт хүгжөөлгын арга боломжонууд тухай"

асуудалаар үнгэргэгдэнэн үргэдхэмэл зүблөөнэй зууршалгануудые гүйсэд бэлдэлгэ

12.12 11.00 каб.212
"Буряад Республикын Арадай Хуралда үндэһэн бага арадуудай эрхэнүүдэй талаар түлөөлөгшэ тухай" Буряад Республикын хуулийн түлэб тухай
12.12 14.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

1. "Россиин Федерациин Ажалай кодексын 331 болон 351.1 статьянуудта хубилалтануудые оруулха тухай" 618149-6 дугаарай федеральна хуулийн түлэб тухай
2. "Россиин Федерациин зарим хуули ёһоной актуудта хубилалтануудые оруулха тухай" 638953-6 дугаарай федеральна хуулийн түлэб тухай
08.12 14.00 каб.218

"Нуралсалай зарим предметүүдые гүнзэггөөр шудалуулдаг юрэнхы дунда нуралсал абахын тула гү, али ямар нэгэн шэглэлээр нураһын тула гүрэнэй болон муниципальна нуралсалай эмхинүүдтэ орохоор хэдэхэдэнь, шэлэн абалгын ушар болон дүрим тухай, мүн тиэхэдэ "нуралсал тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалта оруулха тухай" Буряад Республикын хуулийн түлэб бэлдэхэ тухай
10.12 14.00 каб.218

Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгаагийн нөөсөнүүдые ашагалгын болон оршон тойронхые хамгаалгын талаар хороон (түрүүлэгшэнь В.Г.Ирильдеев)

"Аяншалга тухай" Буряад Республикын Хуули болон "Буряад Республикада экономическа талаар найн дэбисхэрнүүд тухай" Буряад Республикын Хуули бээлүүлгын ябаса тухай" асуудалаар "дүхэриг шэрээдэ" бэлдэлгын ябаса тухай
10.12 10.00 каб.203

"Буряад Республикын Хото барилгын дүрим тухай" Буряад Республикын Хуулида хубилалтануудые оруулха тухай" Буряад Республикын хуулийн түлэб бэлдэхэ тухай
11.12 10.00 каб.203

III. "ДҮХЭРИГ ШЭРЭЭ"

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэ яһатанай асуудалнуудай, залуушуулай политикын, олонийтын болон шажан мүргэлэй нэгдэлнүүдэй талаар хороон (түрүүлэгшэнь Ц.Б.Батыев)

"Буряадай арадуудай "Хани барисанай гэр" эблэлэй ажаябуулга болон хүгжэлтын арга боломжонууд тухай
10.12 14.00 Бага танхим

IV. ЭДИЛГЭ АБАЛГАДА ЭСЭРГҮҮСЭЛГЫН ТАЛААР БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ КОМИССИЙН ЗҮБЛӨӨН (түрүүлэгшэнь Б.Н.Ботоев)

1. 2014 оной хоёрдохи хахадта үнгэргэгдэнэн Буряад Республикын хуулинуудые эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын талаар шэнжэлгын дүнгүүдые баталалга
2. Буряад Республикын хуулинуудые эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын талаар шэнжэлгэ хүдэлмэрийн 2015 оной түсэб баталалга
10.12 16.30 Бага танхим

V. ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЭЭН АБАЛГА

Ц.-Д.Э.Доржиев - Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон сан жасын талаар хорооны түрүүлэгшэ
09.12 14.00-17.00 каб.118/235
А.П.Попов - Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалнуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хорооны түрүүлэгшэ
11.12 14.00-17.00 каб.118/119

НЭЭР ШААЛГАН САНАГАДА

ҮНДЭНН НААДАН
УРДА саһаа хойшо буряад-монгол арад хүбүүн үриез эрын юһэн эрдэмдэ һургадаг байһан гэшэ. Тэдэ юһэн эрдэм соо нээр шааха гэшэ нэгэ эгээл дээжэнь болоно. Нээр шаажа хухалхандаа, үүсэлһэн малайнгаа найн түрэлыень олгуулна гэшэ, саашадаа табан хушуу малынь бүри ехээр үдэхэ заяатай. Һүүлэй үедэ манай Буряад орондо нээр шаалганай ехэтэ дэлгэржэ байһаниинь бахархамаар байна. Модон хүхэ Морин жэлэй Сагаан нара соо Түнхэнэй аймагай Хойто-Гол нютагта үнгэргэгдэнэн "Алтан мундарга" нааданда нээр шаалгаар илажа гараһан захалын Захаминай сэлгээ ехэ Санага нютагай Бэлигто Нохоров, Баир Жамьянов, Александр Базаров гурбан өөһэдынгөө шангуудые табижа, республиканы турнир үнгэргэхэ гэнэн ехэл дэмбэрэлтэ үүсхэл гаргаа. Энэ үүсхэлыень Санагын захиргаан (гулваа Ю.А. Дамбаев) дэмжэжэ, аймагтаа гараһаниинь, Захаминай аймагай захиргаан (гулваа С.В. Гонжитов) дээшэнь дэмжэжэ, "Буряад Республикын арадуудай үндэһэн нааданууд" гэнэн олонийтын региональна эмхи (түрүүлэгшэ А.В. Гыргенов),

Физическэ культура болон спортын республиканска хороон (хүтэлбэрилэгшэ В.М. Бумбошкин) республикын хэмжээндэ үнгэргэхэ гэжэ шиидэбэ.

НЭЭР ШААЛГЫН ГУРИМ ЖУРАМУУД

НЭЭР (Захаминанда нээр гэдэг) шаалганай наадан декабриин 20-до Захаминай аймагай Санага нютагта үнгэргэгдэхэ. Буряад Уласай бүхы аймагуудта, Забайкальска хизаарта, Эрхүүгэй можодо, Тывада, Монголдо урилганууд эльгээгдэхэ. Табан хүнһөө бүридэхэн хэдышые команда табижада болоно. Энэ наадан шангахан гуримуудтай байха. Команда бүхэн өөһэдын нээрнүүдтэй хабаадаха. Хабаадагша хүн бүхэн үндэһэн буряад хубсаһаараа байха ёһотой. Хойнтбол - 1 балл, олонийтын газарта тамхи татабал - 5 балл, судьяанартай арсалдабал, 3 балл командануудһаа хороогдохо. Архи ууһан хабаадагшын байбал, командань нааданһаа гаргагдана (дисквалификация). Эдэ гуримууд ехэл зүб гэжэ ханагдана. Олоной хабаадалгатай иимэ ехэ наадануудта гурим журамтай байхые хүн зоноо уряална ха юм. Олон соо тамхи татажа, архи уужа, хэрэлдэжэ, арсалдажа, зар-

галдажа ябаханаа ондоо муу муухай хойшолон гэжэ байха аал?

Нээр шаахадаа, гартаа юушые (бээлэйшые) барихагүй, нээрээ саарһаар орёжо болохо. Команда бүхэн гурбан дүхэриг гараха. Хэрэгтэй баллнуудые абажа шадашад удаахи дүхэригтэ хабаадалсаха. Тиигһээр эгээл эрхим арбан хабаадагшад үлэжэ, эрхимэй эрхимүүд элирүүлэгдэхэ. Боосоондо мянган түхэ-

ригтэйгөөр нээр табижада болохо. Нэгэ шаахадаа, 100 түхэриг табижа. Нээр хуха шааһан хүн сугларһан мүнгые шан болгожо, хуу абаха. Харин нээрэй хухараагүй хаань, ээниинь сугларһан мүнгэтэйнь абаха.

ШАГНАЛНУУД

КОМАНДААРАА илагшадые шагнаха гурбан нуури байха. 3-дахи нуури эзэлһэн команда 20 мянган

түхэриг шагналда хүртэхэ, 2-дохи нуурида гаража шадабал, 30 мянган түхэриг бажууха. Илажа гараһан команда 200 мянган түхэриг сэнтэй трактор хүлэг шанда хүртэхэ. Энэ гол шагнал илагшадые хүлээжэ, Санагын Соёлой ордон соо тодхоотой байна.

Эгээл эрхим арбан нээршэдтэ мүнгэн шангууд барюулагдаха. 8-дахи, 9-дэхи, 10-дахи нууринуудта гараһан нээршэд нэгжээд мянгада хүртэхэ. 7-дохи нуурида - 2 мянгада, 6-дахи нуурида - 3 мянгада, 5-дахида - 4 мянгада, 4-дэхидэ гарагшад 5 мянгада хүртэхэ. Гурбадахи нуурида гаража шадабал, 10 мянган түхэригэй шан абаха, хоёрдохиёе эзэлбэл, 15 мянган түхэригөөр урмашуулагдаха. Илажа гарагшад 20 мянган түхэриг шан барюулагдаха.

Тиэхэдэ эгээл бэрхээр нээр шаагшые, эгээл наһатай аха зах нээр шаагшые нэгжээд мянган түхэригөөр урмашуулха.

Иимэ ехэ шагналнуудтай бай ехэтэ мурьсөөн - нээр шааха буряад арадайнгаа үндэһэн нааданда урагшатайгаар, урма баяртайгаар хабаадахыетнай хүндэтэйгөөр уряалнабди.

Сэнгэ РИНЧИНОВ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай ажал хэрэгүүд

ХҮЙТЭН СЭБДЭГ НЮТАГТА

(Түгэсхэл. Эхининь урда-хи дугаарнуудта).

УСТЬ-ДЖИЛИНДАГАЙ АЖАБАЙДАЛ

- Үшөө яһала һайн ябажа ерээт, мүнөө сагаймнай автохүлэгүүд ёһоорхон юм байна, - гэжэ тэндэхид угтабад, - харин дулаанай сагта гэнжэтэ вездеходоор лэ ерэхэ, ошохо аргатайбди.

Энэ харгын (харгын гэжэ даа, харгыгүй талын дунда) оршодог нютаг аймагай түбһөө аяар 270 модо, эгээл ойрохон Романовкаһаа 90 модо холо оршодог. Теэд эндэ ерэхэ харгы гэжэ юумэн огто үгы байхадань, эдэ модонууды хэн хэды гэжэ тоолохо юм бэ! Мүнөө сагта газарай хүрөөд байхада, джип хүлэгүүдээр удаанааршые һаа, ямаршыегүй ябагдана, манайшни гэнжэтэ вездеход хуушараа, заһаха залгахын хүшөөр лэ ябанабди, арадаймнай һунгамалнуудта энэ асуудальемнай шиидхэлсыт даа гэжэ хандалгаа эхилбэд. Үшөө Усть-Джиллиндагай сомоной мэдэлдэ Кыджимит гэжэ саашаа 85 модо оройдоо харгыгүй газарта байдаг юм байна.

Иимэ холын, сэбдэг хүйтэн нютагта байратай зон ямар ажабайдалтай байнаб гэжэ һанаадшые үзэхэдэ, хүндэ даа: барихан гэр бараануудыншые газарай гэдэхэ, хүрэхэдэ, дээшэ доошоо боложо, бүхы барилганууд хэдыхэн жэл соо хууха, байха аргагүй болоно ха юм.

Хүүгэдэй "Нарахан" (Солнышко) сэсэрлиг болон хургуулидань оробобди. Юу хэлэхэб, байдал гээшнэ хүндэ даа. Илангаа хүүгэдэй сэсэрлигэй байшан аюултай гэжэ баталгданхай, теэд ондоо ямар байшанда оруулха юм, аһал һарнишанан юумэд. хургуулиншые байшан баһал өөрөгүүл даа. Харин шэнэ байшан бариха арга боломжо үгы. Хэды иимэ хүндэ байдалда байбашые, багшанар, хүмүүжүүлгшэд, соёлшод, нэмэлтэ һуралсалай багшанар болон бүхы ажалшад ажалаа урагшатайгаар ябуулаад лэ байна. Эдэ урагшаа һанаатай ажалша зоние сонинийнгоо хуудаһанда тэмдэглэе: Римма Тыркова, Базаржаб Ардаев, Евгений Ощепко, Светлана Олзоева, Вера Базарова гээд лэ тоолобол, олон даа. Эбтэй эдэ зоние 2004 онһоо нютагай гүлваа Надежда Цыдыповна Ардаева хүтэлбэрилнэ.

Энэ болотор нютагай зоние зайн гал һанаа зобоодоггүй һэн. Үглөөнэй

зургаа хахадһаа үдын 13 саг хахадлатар, тиигээд 3 сагһаа һүниин 1 саг болотор зайн гал дизельнэ электростанциһаа үгтөөд лэ байдаг. Тиимэһээ эндэ 35 телефонно точконууд, интернет һайнаар хүдлөөд байна. Станциин ажалшад ехэ оролдосотойгоор, бүхы зоной найдажа байхада даа, ажалдаа хандадаг. Теэд тоһо түлишын үдэртөө нэмэжэ байхада, энэ ажал ехэл үнэтэй болоно. Нютагай зондо зайн гал хэрэглэһэнэинь түлөө түлбэриинь дээшэлүүлэе һаань, тэдэ соһом түлэжэ шадахагүй. Тиимэһээ гүрэнэй дэмжэлтэ (субсиди) хэрэгтэй болоно.

Харгыгүй энэ нютагта хүнэһэ хоол асархань баһал хүндэ ха юм. Тиимэһээ республика туһаламжа үгэжэ байдаг. Тиигэжэ сэнгын тэнсүүлдэг. Үшөө һайниинь юуб гэхэдэ, врачбнэ амбулатори һайнаар хүдэлнэ. Энээнэй түлөө нютагаархид эндэ гушан жэл соо хүдэлжэ байһан Валентина Алексеевна Степановада ехэ баяртай байна.

ГУРАГҮЙГӨӨР ҮГЫ

1939 ондо түрэн, эндэхи хургуулида 47 жэл соо хүдэлһэн Клара Степановна Найканчина ехэ гуйлтатайгаар манда хандаба. Тэрэ мүнөө болотор түрэн эсэгынгээ хаана, яжа наһа бараһыень мэдэхгүй байна. Тэрэнэй эсэгэ Степан Гаврилович Найканчин дайнда ябаагүй, броньтой байгаа. Юун гэхэн тиимэ шанга ажалтай, тусхай тушаалтай байһандаа броньтой байһан юм гэжэ Клара Степановна мэдэхгүй байна. Гансал һанаха юумэниинь гэхэдэ, хайшаашыеб даа удаан сагаар ябадаг байгаа, тиигэһээр хураггүйгөөр үгы болошоо. Хаана, хайшан гэжэ юм, мэдэхын аргагүй: тэрэ сагтамнай дайһаа хүлжаһан элдэбын этэгээдүүд, түрмын, сүлэлгын бамбалаагууд али олоороо хойто ороноор тэнэдэг байгааб, тэдэшые хороожо болоо. Тайгын хуули гээшэ хатуу ха юм. Тиихэдэ НКВД-эймнай һүни дунда һүүл гэрээгүйгөөр абаад ябадаг бэлэй даа.

Мүнөө ойлгохын аргагүй. Тиибэшые олон зоной дундаһаа хараагүйшые һаа, хэн нэгэнһээ дуулаһан хүн байжа магад гэжэ Клара Степановна ехэтэ найдана: Хойготы нютагай Степан Гаврилович Найканчинай хуби заяа мэдэһэн, дуулаһан хүн байгаа һаа, манай редакцияда мэдэсыт даа гэжэ уряалнабди.

Депутадууд хургуулиин ажабайдалтай танилсана

Авторай фото-зурга

БАГДАРИН

Усть-Джиллиндаһаа Багдарин хүрэхэ гээшэ баһал амаргүй байба. Аймагай түб Багдарин һуурин Улаан-Үдэһөө 600 модо холо байдаг. Манай Буряадта энэмнай дан тиимэ уташые харгы бэшлэ даа. Теэд харгы гээшэмнай гайтай!

Хүүгэдэй сэсэрлигтэ 100 хүүгэдэ ябана. Табан бүлэгүүдтэ найман хүмүүжүүлгшэ хүүгэдые элдэбын юумэндэ хургана, Лариса Золотарина хүгжэмэй хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Табан няни хүүгэдые харана, хоёр хүн эдээ шанана.

- Бултадаал хүүгэдэингээ һайн байхын, наадахын, сэбэршые, садхаланшые ябахын, һайнаар хурахын, хүмүүжэхын тулада оролдонобди, - гэжэ завхоз Вера Галсанова хөөрөөд, - хамта адлил хүдлөөд, салингаа абахадаа, ехэ багаар, урда хойно болошоходоол, мүү байнал даа, - гэжэ голхорно. Энэмнай республикын гү, али аймагай бюджеттэ байһанһаа болоно ха юм, бултание республикын бюджеттэ абаха аргагүйбдил даа гэжэ арадай һунгамалнууд харюусаа.

Аймагай түбтэ Багдаринай дунда хургуули болон Багдаринай эвенк дунда хургуули-интернат гэһэн хоёр дунда хургуули хүдэлнэ. Холын хойто зүгтэшые һаа, эдэ хургуулинууд мүнөө үеын эрдэм һуралсалай хэрэгсэлнүүдээр хүсэд дүүрэн хангаданхай. Дунда хургуули (захирал Л.В. Пестерова) 2007 ондо нэгэ сая түхэригэй грант шүүгээ һэн. хургуулиин номой сан гэмгүй баян, 20 мянган номтой байна. Энэ номой сангые зургаан жэл соо Светлана Кокорина даана, хажуугаарнь хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. хургуулида яһала һонирхолтой музейе даагшаар Ирина Артемьева хүдэлнэ. Тэрэ бэрхэ багша хурагшэ

бүхэн түрэл хургуулиингаа түүхые мэдэхэ, хургуулидаа дуратай байха ёһотой гэжэ тоолоно. хургуулиин профориентациин таһагаар депутадууд ехэтэ һонирхобо. Энэ ушараар Владимир Павлов хөөрэхэдөө:

- Мүнөө сагта хурагша бүхэн хэн болохоёо эртээнһээ мэдэхэ ёһотой. Тиигээд лэ багшанар, түрэлхид, олонийтэ бултадаа ури хүүгэдэингээ ажалтай арьбантай байхыень шадалаараа эрмэлзэхэ ёһотойбди. Харин мүнөө юум даа: хургуулияа дүүргэһэн хүн бүхэн аяар табан дээдэ хургуулинуудта саарһа дансааа тушаажархёод, һүүлдэнь хаананшые орохоёо ойлгохогүй, болохо юумэниинь тиимэл ха юм даа гээд лэ, аяар таба-зургаан жэл хуража, диплом абаад лэ, юугээшые мэдэхгүй хайратай амитад кафе, ресторанууд соо гү, али нэгэ наймаанай бутигууд соо үдэрөө үнгэргэжэ байнаб.

Энэ талаар ПТУ-гай орондо нээгдэһэн Улаан-Үдын индустриальна багшанарай колледжын филиал (А.В. Бакиншкын) ехэ үүргэ дүүргэхээр хараалагданхай.

1925 ондо эвенкнүүдэй үхибүүдтэ интернат-хургуули нээгдэһэн. Сагай үнгэрхэдэ, хүүгэдые гэртэшинһэнь һалгаажэ, ехэ мүү юумэ хэгдээ, тэдэнэр үндэһэн соёлоо мартаа, түүхые мэдэнэгүй, заншалта ажалаа алдаа гэхэ мэтээр зугаанууд гараа һэн. Тиибэ ябашые Багдаринай эвенк дунда хургуули-интернат (захирал В.М. Гомбоева) мүнөө үедэ яһала хүгжэнги байдалтай байна гэжэ хараабди. Эндэ 80 үхибүүд хурана, олон янзын кружогуудта, секцинуудтэ ябанад. "Үлгүүр" ("Хөөрэлдөөн") гэһэн өөһэдын сонин гарганад. Эдир бэшээшэдые Олеся Толстова багша бэрхээр ударидажа, гурһанай нюусану-

удтай танилсуулна.

Нэмэлтэ һуралсалай түбтэ 536 үхибүүд ябана. Эгээл олоор эдиршүүлэй ябадаг кружогууд гэбэл, сууда гараһан агын нэрээр нэрлэгдэһэн "Долган" болон "Эдир аянша-лагша" (Олег Морозов); модоор урлаха (Ольга Шапхеева). һонин гэхэдэ, эдиршүүл хитад хэлэ ехэ һонирхожо үзэнэд, иероглифуудые уран гоёор зуранад (Виктория Хандархаева). Эндэл республика соогоо мэдээжэ болоһон "Хосинкан" ансамблиин гэшүүд бэлиггээ мүлине.

АЙМШАГТАЙ БАРИЛГА

Багдаринһаа 8 модо холо оршодог Маловск һууринда шэнээр баригдан тамирай зал хаража, ухаа алдабабди.

- Энэ һуралсалай жэлэй эхиндэ нээгдэхээр хараалагдан залнай энэл даа, - гэжэ аймагай РҮО-гай дарга Борис Лобанов гараа дэлгэнэ. - Бюджетэй 13 сая түхэриг мүнгэн гаргашалагдаад, юуншые бэлэн бэшэ, али олон алдуу эндүүтэйгээр баригдажа, иимэ шахардуу байдалда ороод байнабди. Буряад Республикын УКС-ын "Байкалстройснаб" фирмын бодхоһон иимэ аймшагтай байшанда хэнишые оруулжа болохогүй. Яжа, ямар мүнгөөр заһагдажа дуудагдаха юм даа.

- Депутадууд, аймагай захиргаан ехэл оролдожо, иимэ барилга бодхоолгохо шийдхэбэри абхуулаа һэмди. Теэд иимэ бузар булай юумэ болошохо гэжэ хэншые һанаагүйл даа, - гэжэ аймагай гүлваа мэдүүлээ.

СОЁЛ

Багдарин һууринда соёлой ажабайдал бусалжа байдаг юм байна гэжэ ажалгаабди. Соёлой ордоной (Л.Н. Семёнова) ехэ танхим (315 хууритай) нэльбэн шэнэлэгдэнхэй, шэнэ кинопроектор табяатай, шэнэ үргэн ехэ экран татаатай. Эндэ бултада мэдээжэ "Осикта" ансамбль (Чингис Сабкеев), хүүгэдэй жэшээтэ "Фортуна" ансамбль (Татьяна Кострамитина), Багдаринай арадай театр (Александр Бадмаев, Татьяна Быкова) ехэ ажал ябуулнад, аймагайнгаа арад зоние баярлуулнад.

Арадай Хуралай һунгамалнууд Баунтын эвенк аймагай арад зоной, социальна эмхи зургаануудтай ажабайдалтай танилсаһанайнгаа удаа, аймагай активтай хамтын зүблөө үнгэргөө.

Сэнгэ РИНЧИНОВ.

БГУ-гай 2014 оной МИСС ба МИСТЕР ЭЛИРБЭ

"БГУ-гай 2014 оной Мисс ба Мистер" гэхэн ниитэ гаршагтай конкурсын арбадахия эмхидхэгдэжэ байһан тула нахис хотос гэшхэдэлтэй, хурса ухаатай, бэлиг талаантай оюутад ойн баярта мурьсөөндэ хабаадажа, эрхимүүдэ элирүүлбэ.

Наргажа унама 14 басаган, саб гэмэ 14 хүбүүн нэрээ нэрлүүлхын тула мурьсөөндэ шуумайн оробо. Тусхайтаар эмхидхэгдэһэн концерт хабаадагша хүн бүхэнэй бэлиг талаан гэршэлэн харуулаа. Университедэй дэргэдэ ажалаа эрхилдэг

уран найханай бүлэгүүд хабаадажа, харагшадай дура татана. Хатар наадан, ирагуу найхан аялга дуун тайзан дээрэһээ эздэлжэ, сугларагша хүн бүхэнэй досоо зула бадаруулан мэтэ байдал тогтоодхино. Залуушуулай һайндэртэ мүйгэ һомолхо дуратайшуул олон байгаа. Тэдэнэй олонхынэ журинин гэшүүд болоо.

Тон түрүүн залуушуул ухаагаа гүйлгэжэ мурьсэбэ. Хабаадагша хүн бүхэн табигданан асуудалнуудта харюу оложо, тайзан дээрэ гаргаша хүнэй доторой байдал элээр гаража ерэбэ. Бусад һонин, һонин

мурьсөөнүүд харагшадые баясуулаа, хүхэзгээ. Тиин ялас гэмэ илалта туйлаһан зоной нэрэнүүдые дурдаа. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, юридическэ факультедэй оюутан Артём Гусейнов, Дурна зүгэй факультедэй оюутан Эржена Монсонова.

Хамагай түгэсхэлдэ, һүниин Goodzone гэдэг клуб мартагдашагүй һайндэр Буряадай гүрэнэй университетдэй оюутанда бэлэглэһэн байна.

Вадим РОМАНОВ, БГУ-гай хэблэлэй албанай штатнабэшэ корреспондент. Баир ЖИГМИТОВ оршуулба.

Понедельник, 15

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 10.10, 10.10, 05.25 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)
11.55 "МОДНЫЙ ПРИГОВОР"
13.10 "ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ"
13.20 "СЕГОДНЯ ВЕЧЕРОМ" (16+)

РОССИЯ-1

06.00 "УТРО РОССИИ"
10.00 Д/Ф "НЕБЕСНЫЙ ЩИТ"
10.55 "О САМОМ ГЛАВНОМ"
12.00, 12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ

ШИ" 22.00 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-14"
01.45 Д/Ф "ХИМИЯ НАШЕГО ТЕЛА. ВИТАМИНЫ"

ТНТ

07.00 "ВСЯ БУРЯТИЯ" ПОГОДА (12+)
07.30 "МУНГЭН СЭРГЭ" (6+). ПОГОДА
07.45 "ДО И ПОСЛЕ" (12+)
08.00 "ВСЯ БУРЯТИЯ" (12+). ПОГОДА
08.30 "БУДЬТЕ ЗДОРОВЫ" (6+)

ТИВИКОМ

06.00, 09.00 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+). ЗУРХАЙ
06.25 "ДОМАШНИЙ ЗООПАРК" (12+)
07.00, 10.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ

12.05, 16.05 Т/С "ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ"
13.05 Х/Ф "ДНИ ТУРБИНЫХ"
14.35 "ИСТИНА ГДЕ-ТО РЯДОМ" (16+)
15.05 Т/С "ФАНТОМ"
17.05 "ШКОЛЬНОЕ ТВ" (6+). ЗУРХАЙ

СТС-БАЙКАЛ

16.30, 18.55, 21.55, 23.25, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "КОТ-РЫБОЛОВ" (0+), "МАУГЛИ. РАКША"
06.35 М/С "СМЕШАРИКИ"

02.15 "ЖИВОТНЫЙ СМЕХ" (0+)
03.45 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ
НТВ
"НТВ УТРОМ"
"ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА"
11.30 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"

ПЕРЕЦ

06.00 М/Ф
07.30, 04.55 "АНЕКДОТЫ". (16+)
08.30 "УЛЕТНОЕ ВИДЕО" (16+)
09.00, 17.00, 18.30, 22.25 "ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ". (16+)

РТР-СПОРТ

12.00 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.30, 04.55 Т/С "ПОЗЫВНОЙ "СТЯЯ"
15.10 "ЭВОЛЮЦИЯ" (16+)

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "СЕЙЧАС"
07.10 "УТРО НА 5" (6+)
10.30 "МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ"

Вторник, 16

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.10, 05.20 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)

РОССИЯ-1

06.00 "УТРО РОССИИ"
10.00 Д/Ф "ЮРИЙ АНДРОПОВ. ТЕРРА ИНКОГНИТА"
10.55 "О САМОМ ГЛАВНОМ"
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ

21.50 "СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ"
22.00 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-14"
01.45 Д/Ф "НЮРНБЕРГ. 70 ЛЕТ СПУСТЯ"

ТНТ

09.05, 09.00 "ДОМ-2 LITE" (16+)
07.00, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+). ПОГОДА
07.30 УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3"
08.15, 19.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". (16+)

ТИВИКОМ

06.00, 07.30 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+)
06.30, 19.30 "НОВОСТИ ДНЯ" (16+)
07.00, 10.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ

10.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ПАПИРУСА"
11.05, 15.05 Т/С "ФАНТОМ"
12.05, 16.05 Т/С "ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ"
13.05 Х/Ф "ДНИ ТУРБИНЫХ"

СТС-БАЙКАЛ

07.00, 09.20, 11.05, 13.30, 16.30, 18.55, 21.55, 23.25, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "ЛИСА И МЕДВЕДЬ" (0+), "МАУГЛИ. ПОХИЩЕНИЕ"

01.30 "ЖИВОТНЫЙ СМЕХ" (0+)
03.30 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ

НТВ

07.00 "НТВ УТРОМ"
09.25 "ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА" (16+)
11.30 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХТАРА"
14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"

ПЕРЕЦ

06.00, 05.25 М/Ф
07.30, 04.25 "АНЕКДОТЫ". (16+)
08.30 "УЛЕТНОЕ ВИДЕО" (16+)
09.00, 17.00, 18.30, 22.30 "ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ". (16+)

РТР-СПОРТ

12.00 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.30, 04.55 Т/С "ПОЗЫВНОЙ "СТЯЯ"
15.15 "ЭВОЛЮЦИЯ" (16+)

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.25, 19.30, 23.00 "СЕЙЧАС"
07.10 "УТРО НА 5" (6+)
10.30 "МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ"

Среда, 17

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.10, 05.30 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)

01.10 НОЧНЫЕ НОВОСТИ
01.25 "ПОЛИТИКА". (16+)
02.25 Т/С "ВЕГАС"
04.45 "В НАШЕ ВРЕМЯ". (12+)

РОССИЯ-1

06.00 "УТРО РОССИИ"
10.00 Д/Ф "СТАЛИН. ПОСЛЕДНЕЕ ДЕЛО"
10.55 "О САМОМ ГЛАВНОМ"
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ

22.00 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-14"
01.45 Д/Ф "ТОМОГРАММА СУДЬБЫ. ИЗВИЛИНЫ ТАЛАНТА"

ТНТ

07.00, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+). ПОГОДА
07.30 УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3"
08.15 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". (16+)

20.00 "ИНТЕРНЫ" (16+)
21.00 "СОМЕДИ WOMEN"
22.00 "СЛАДКАЯ ЖИЗНЬ"
23.30 "ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ" (16+)

ТИВИКОМ

06.00, 07.30 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+)
06.30, 09.30 "НОВОСТИ ДНЯ" (16+)
07.00, 10.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ

СТС-БАЙКАЛ

07.00, 09.20, 11.05, 13.30, 16.30, 18.55, 21.55, 23.25, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "МИШКА-ЗАДИРА" (0+),

ЭТИГЭЛ, ХҮСЭЛЭЙ МҮРНҮҮД

Б. ЖАНЧИПОВ

Дуулим энхэ Буряад ором,
Дуугаа шамдаа үргэн
бодоном.
Дэбжэлтынгээ дээдэ
шата хүрин,
Дабшан гарахыш аһан
ехэ хүсэнэм.

Мүшэн дуулгата Саяан тээхэ
Мүнгэн долгито Витим
хүрэтэр,
БАМ-ай шугам далан дээрэһээ
Борьёо тала, Сэхир хүрэтэр.

Байбан үнгөөр сэнхирлэгшэ
Байгал далайн үбэр зайда,
Ошоһон холын элинсэгүүдэй
Орхиһон манда үлгы дайда -

Дуулим энхэ Буряад ором,
Дуугаа шамдаа үргэн
бодоном.
Дэбжэлтынгээ дээдэ
шата хүрэн,
Дэгжэн гарахаш, солоо
үргэн, этигэнэм!

ЭРТЫН ШҮЛЭГҮҮДНЭЭ (1954-1958)

Аяар даа, Зүүн уула
Үүрэй толоноор элирнэ.
Шэбшэн сээжэдээ хадуунан
Шубуухайм дуугаа эхилнэ.

Үнгэтэһэн туяатай, шууяатай
Үдэрэй эхин гайхалтай.
Зулгы бодолым үлгыдэһэн
Зунайм хүни, баяртай.
1954.

Зунай хүни богонихон,
Зурагар харань бүрүүлхэн,
Нуга газар шэмээгүй
Нойрсожо байна бүтүүхэн.

Зэргэлээ түглын саада тээ
Зээрэг горхон хурхирна.
Эртэшэ наарал гургалдай
Ээрэмшээжэ дуулана.

Эхинэй үбһэнэй бригадын
Элшэтэй улаан түүдэг дээр
Үүр нэмээхэн хираалжа,
Үнжэгэн толоёо адхана.

Зуһалан гэрһээ хүл нюсэгөөр
Зугаахин даа, зуд эртэ
Зайдан дайдын хургы сээжээр
Зайжа сэнгэн ябаа нэм.

Шүүдэр сэмүүн ундаяа
Шэмэн, хүхэн үгжажа,
Шэлбэ дээрээ үлгыдүүлэн,
Шэнэхэн сэсэгүүд нойрсоно.

Шэхэнэй ойгуур боргооһохон
Шэнхинүүр нарин
утаһан дээр

Уянгатай аялгаяа
Уйлан хуурдаад зайлашана.

Дабхаряатан сэнхирлэгшэ
Дабаан хүтэлэй хаяаһаа
Адуу манаһан Баханхайн
Абяан дуулдана арайхан.

ТАЛАМНИ
Бүлбэнүүр борохон
жэргэмэлээр
Бүрэнхы байхаһаа дохёолжо,
Үүрэй толье хурылһаар,
Үдэрөө угтадаг таламни.

Үдэһын наранай һүүлшын
туяагай
Үргэлжэ намжааран залирха
үедэ,
Үнездэй мөөрөөнэй
абяан доро
Унайгаа ууюулдаг таламни.

Эдир багадаа нюсэгэн
хүлөөрөө
Эжэл нүхэдөөрөө эбдүүсэн
гүйдэһэн
Ашата эжымни альгандал
зөөлэхэн
Ая гангата таламни.

ШУБУУХАЙ
Нажарай үрын халуун соо
Намаа боролжын оёорһоо
Хонгор борохон шубуухай
Хонгёо дуугаа татанхай.

Тэнгэрийн сэнхир алашгаа
Тэндэ юундэ орообши?
Дуугаа татаһан зангаараа
Дэмы юунһээ хорообши?

Шэбээ шугын сүлөөдэ
Шэбээлхэдээд шубуухай,
Үдэшлэн талаяа дууруулха
Үлгын дууе зохёонол.

ЗЭРГЫН НААДАН
Зунай үдэшэ
Зуһаланаймнай добо дээрэ
Зэлэ татама
Зэргын наадан эхилээ нэн.

Дүхэриг соомнай
Дүлэн-гэээгын шарбаһан
Ошод дэгдээд,
Огторгойгоор сэсэрээ нэн.

Инаг нүхэдэй
Энэрхы дуран тухайда
Ирагуу дуунууд
Элдин талаар зэдэлжэ,

Хонтийн Хундын
Хонидой холын хотондо
Зүнтэг хотошын
Залхуу нойры сошоогоо.

Зунай хүни
Заахаш, халаг, богони даа..

Залуу манай
Зэргын наадан тараа нэн.

Дүхэриг соохи
Дүлэн-гэээгын унахада,
Оройгоорнай
Одод бүхэжэ байгаа нэн.

ХЭЭРЫН СЭСЭГҮҮД
Дулаахан амяараа зэрэлгээ
татан,
Дууша хабарай ерэхэ үеэр
Хангай нютагайм хүдөө
хээгүүр
Хангал сэсэгүүд мүндэлдэг.

Жабарһаа жэхыһэн
жэгүүртэ шубуудай
Жэгтэй дулаахан зүгүүдээр
ошоходонь,
Хүрьһэтэ газартаа хээрын
сэсэгүүд
Хүлдэжэ хагдараад үлэдэг даа.

Дуулимхан дайдымнай
дулаан уняарта
Дахинаа тэгүүлжэ,
шубуудай бусахада,
Хүрьһэтэ газартаа хээрын
сэсэгүүд
Хүлгэн даллажа угтадаг даа.

Айлшан шубуудай дуу
соносон,
Аадар, шүүдэрэй дүһал
амсан,
Алтан наранай элшэ тодоод,
Амидара үзэжэ байхадаа:

Хуба шарахан зүгэдэ гэжэ
Хээрын сэсэгүүд хэшэгээ
бэлдэн,

Тобшо заахан
бүүрсаг-домбодоо
Тоһоёо нэрэжэ зуһадаг даа.

Хүбшын нугаар, зунай сагаар
Хүбүүхэн багадаа бухал
шэрэжэ,
Аха зоной ая соохоно
Абынгаа заабаряар ябаа нэм.

Һүрилэгшэднай эсэхэ сусахы
мэдэхгүй,
Һүни болотор ажалһаа
хэншые ошохогүй.
Тамалдаг бэлэй тиихэдэ
намайе
Табгай сагаан, шэнгэн
дуутай боргооһод.

Хэдышые тэдэнэй шэгэжэ,
захажа байхада,
Хэһэн ажалнай зогсодоггүй
бэлэй.

Уйтай олон боргооһодой
үрдилдэһэн абяагаар
Уйлаганажа байгаад,
нэмээхэн шабхадахаш
мориёо.

Мултарха аргаш мориной
хашан догшодол,
Ойр зуура сэлгээн нэбшээн,
аажам үе үзэгдөөд,
Нэгэ мэдэхэдээ, ээлжээтэ
бухалдаа тогтохош -
Нэтэрүү боргооһод дахажа
дахинаа шэмхэхэ...

Харин мүнөө хори наһанай
шадал соо
Хажуур нэжээд,
нэбшээтүүлэн сабшахадам,
Хүбүүхэн багым гэнэн уйлаа
һануулжа,
Хүрэжэ ядан, уйладана
боргооһод.

ХОЛЫН САХИЛГААН
Харанхы хүни хүрөөтэй үүлэд
Хаагын эхээр суглараад,
Саада Чисаанын дабаан
дээрэһээ
Сахилан сахилан байбад лэ.

Һүнийн балайда зүгөө алдан,
һүрэг үүлэд төөришоод,
һаруул замаар тавархаяа

Зуруул зураад абана гү?
Али хүлгөөтэй хүндэ
бодолнуудаа
Абьяастай эмнилсэн хэлсэжэ,
Ашаагаа эндэ буулгая, -
гэлдэн,
Абьяагүйгөөр зүбшэнэ гү?

ДҮРӨӨ ДЭЭРЭ
Ноймол борын
Ойронь ошоһом - хортогой,
Эмээл тохоод,
Эршэ дундань мордолойб.

Татаад байһанаа,
Табижархиһам жолоогоо,
Талын сээжэ
Табгай доронь хүнхинөө.

Түбийн хаяа
Түргэн урдан агшана,
Табжагануурхан
Табараан хойном таһарна.

Талын хүнэй
Заяан тухай дуу татан,
Дүрөө дээрэһээ
Сүлөө тээшэ дүүлнэб.

ОРШУУЛГАНУУДНЭА

М.Ю. ЛЕРМОНТОВ

1
Һэргэг сүлөөдэ гансааран гаранаб
харгыда,
Һиирэг манан соо сахюуртан замни
ялбайна.
Оршолом дайда оройн бурхадтал аалин,
Одод лэ үндэртөө эмнилдэнэ зугаалан...

2
Сансар тэнгэрээр сэнгүү гээшэнь
гайхалтай!
Сэнхир толоор бүрээтэй нойрсонол
түбимнай...
Хүндөөр иитэрээ хашаланда
ородогни юуб даа?
Хубидаа голхорон, хайра хүлээнэ
гүб даа?

3
Энэ наһандаа онсо юушые хүлээнэгүйб.
Эгээ заахаш ошоһон юумэндэ
шаналалгүйб.

Юрэл түбшэн сүлөө тээшэ тэгүүлнэб!
Юрьел мартан, нойрсоод абахаа
хүсэнэб!

4
Газарта орохо гашуудалта нойроор
бэшэ даа...
Галаб сагта һэргэлэн амархаа
һэдээ нэм,
Намдуу сээжэдээ амилан аалихан
байха нэм,
Наһанайм шадал сээжэдэм нөөгдэн
нажаха нэн.

5
Дуулим хүниндөө, үдэртөөшые нэтэ
һонортом
Дуран тухай ирагуу дуухан зэдэлһэй,
Дээрэм намда хэтэдээ ногоон хэбээрээ
Дорюун бажагар дуб дохижо шааһай.

ЗҮҮДЭН
Дарита туулга сээжэдээ шаалгаад
хүдэлэнгүй,
Дагестанай голдо ааяма халуунда
хэбтээ нэм.
Шэнэхэн шархам уурал һабан байгаа,
Шуһамни дүһал дүһалаар даабарилаа.
Голой элһэн дээрэ гансааран лэ хэбтээб,
Гороолоод намайе хабсагайнууд
хашасалдаа,
Шаралгы оройнуудынь шанга
наранда сатаа.
Шатаагаа намайешые - шархияа
хатаһан нойртом.
Үнгын галаар толорһон үдэһын найр
Үргэһэн соомни эхэ нотагтам үзэгдөөл,
Сэсэг магнал шэмэгтэй шэнэхэн
бэрээдүүд

Шогтой зугаа нам тухай дэлгэнэ.
Гэбэшые тэдэнэй хүхюун зугаа
шагнангүй
Гансаарханаа үхин бодолдо абтан
һууба.
Гэнэгүйхэн сэдхэлээ гунигай нойрто
абхуулжа,
Гэмшэн юундэшыеб һууһыень
бурхан мэдэхэ.
Тиигээд лэ зүүдэндэнь Дагестанай
гол үзэгдөө,
Танил хүнэйн бэе тэрэ голдонь
хэбтээ.
Сээжынь харлаһан шархаар
уурал һабажа,
Сорголно хүйтэн шуһан шэжэгэнэжэ.

"Буряадай түрүү хүнүүд - 2014" гэдэн

АЛТАН ДЭЛХЭЙГЭЭ, РЕСПУБЛИКАЯА СУУРХУУЛАН

В.Н.Козулин, Ц.Б.Батуев, Р.Ж.Шангинов

"Үдэшин амар мэндэ, хүндэтэ нүхэд" гэж эхилхэн энэ үдэшин хүтэлбэрилэгшэ, "Ариг Ус" телекомпаниин мэдээжэ диктор, олон оронуудта ажаһуудаг буряад арадаа магтажа, теле-дамжуулганууд соогоо ёһо заншалаа, хэлэ бэшэгээ, соёл, түүхээ үргэжэ байдаг, аглаг хайхан Ага тоонтотой Даша-Доржо Болотов "Үнэн" газетээ магтан түүрээбэ:

**"Буряад үнэн" сонимнай
Булта зоноймнай үндэр нэрэл!
Буряад түрэл арадаймнай
Буян, сэдхэл, нэшхэл!
Зуун жэлэйнгээ ой тээшэ
Зурын дабшана "Үнэмнай"!
Эрхим, түрүү, ажалша зоноо
Элирүүлнэл түрэл газетэмнай!**

Амаршалгын үгэнүүдые хэлээн "Буряад үнэн" Хэблэлэй байшангай директор, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ Валерий Викторович Хартаев Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай танхим соо суглархан олон зоние хани халуунаар амаршалба, манай конкурсно илахан зондо үрээлэй хайхание хүргэбэ. Тиигээд Буряадай 1-дэхи республиканска үндэһэн лицей-интернадай "Наран" гэдэн жэшээтэ арадай ансамблиин хүүгэд (балетмейстерынь Дарима Бадмаева) "Амаршалгын ёохор" гэдэн шэнэ хатараа бэлэглэбэ.

"Хүндэтэ нүхэд, хүндэтэ айлшад! Бидэ мүнөөдэр эгээл хүндэтэй, эгээл харюусалгатай, зүрхэ сэдхэл доһолгомо, үлзы заяатай, нармага хайхан хайндэрөө үргэлжэлүүлхэмнай, - гэжэ хүтэлэгшэ тэмдэглээд, - ажалша, малша, урагшаа ханаатай, урма зоригтой, түрүү үзэлтэй, түбшэн зантай, эрхэдээ эмтэй, долёобортоо домтой, эрхим хүнүүднай Буряад хайхан ороноймнай эгээл ехэ баялиг", - гэжэ хэлээд, эрхим түрүү болоһон зоноо амаршалхаа байһан тухайгаа онсолбо.

«Сагаан үбгэн-2014» гэдэн номинацида болоһон лауреадууд гэбэл, Түнхэнһөө уг гарбалтай, дайнай болон ажалай ветеран, Хорин аймагта амжалтатай ажаллаһан, 90 наһанайнгаа ехэ оёе угтажа байһан, Ажалай Улаан Тугай орденот Рэбжа Жабаевич ШАНГИНОВ, тиихэдэ бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ, партийна болон эмхидхэлэй хүдэлмэрийн эдэбхитэн, шэнжэлэгшэ-публицист, Баунтын районной түүхэшэн, «Судьба моя, Баунт», «Баунт: прошлое и настоящее» гэдэн номуудай автор, «Лидер культуры Бурятии-2008» гэдэн номдо ороһон, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ Владимир Николаевич КОЗУЛИН. Энэ номинацида шүүһэн ахатан зоние Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэ яһатанай асуудалнуудай, залуушуулай политикын, олонийтын болон шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй хорооной түрүүлэгшэ Цыденжап Батуев хани халуунаар амаршалжа, ута наһа, удаан жаргал хүсэбэ.

Түнхэнэй аймагай захиргаанай түлөөлэгшэ Анна Ганделян, Түнхэнэй аймагай "Саяны" гэдэн землячествын түлөөлэгшэд, Баунтын аймагай захиргаанай гулваагай орлогшо Олеся Бакуменко гэгшэд лауреадуудта үнэн зүрхэнэйнгөө амаршалга, бэлэг сэлэг хүргэбэ.

«Наһанай зүргэ» (Баир Хамаевай хүгжэм, үгэнүүд) гэдэн зохид, уг удхатай дуугаа РБ-гэй арадай артист, Сочидо болоһон бүхэсоюзна конкурсын лауреат Андрей Чимитдоржиев дуулаһан, харин "Я люблю тебя, жизнь" гэдэн ород дуугаа республикын арадай артист Намхайн Мүнхзул хүр жабхалантайгаар гүйсэдхэнэ байна.

"Буян хэшэг-2014" гэдэн номинацида хэд лауреадууд болооб гэхэдэ, бэлигтэй эрдэмтэ, техникескэ эрдэмэй кандидат, Зүүн Сибириин технологическа институтта арбаад жэл багшалһан, Захааминай аймагай гулваагай экономикын талаар орлогшоор амжалтатай ажаллаһан, бага түлээ гаргашалдаг "Халуун" гэдэн пезшэн зохёогшо Станислав Цыренович БАЛЪЖАНОВ, тиихэдэ Түнхэнһөө уг гарбалтай, философиин эрдэмэй доктор, «Буряадай бөө мүргэлэй толи» номой, олон эрдэмэй хүдэлмэринүүдэй автор, олон тоото бүхэроссийн болон уласхоорондын эрдэмэй-практическа конференцинуудта эдэбхитэй хабаададаг, Зүүн Сибириин соёлой академийн багша, профессор Михаил Дармаевич ЗОМОНОВ. Ц.Б.Батуев, мүн Түнхэнэй аймагай захиргаанай түлөөлэгшэ, Түнхэнэй аймагай "Саяны" землячествын, мүн Захааминай землячествын түлөөлэгшэд амаршалба. Захааминай аймагай депутатуудай Советэй түрүүлэгшэ Бэлигто Зундуев, Нуртын дунда һургуулийн директор Долгор Тогмитова тайзан дээрэ уригдаба, нютагаархидтаа гарай бэлэгүүдые барюулаба.

25 жэлэйнгээ оёе тэмдэглэжэ байһан "Тоонто" ансамблиин бэлигтэй дуушад лауреадуудта бэлэг-дуугаа бариба.

"Баатар Мэргэн-2014" гэдэн номинацийн лауреадууд гэхэдэ, Баргажан нютагһаа гарбалтай, олон хүниие абархан бэрхэ врач-нейрохирург, Республиканска клиникескэ больницада амжалтатай хүдэлдэг Василий Петрович ХУНДАНОВ, тиихэдэ Захааминай аймагай Нурта нютагта түрэнэн, ОМОН-ой командири, полковник, эрэлхэг сэрегшэ, энэрхы эсэгэ Роман Васильевич ГАРМАЕВ. Эдэ лауреадуудые Семашкын нэрэмжэтэ Республиканска клиникескэ больницын дарганар, түрэл коллективын, нютагаархидын, Захааминай землячествын түрүүлэгшэ, ВАРК-ын гүйсэдхэхы директор Батор Сэнданов, түлөөлэгшэдын Долгорма Цыренова, Долгорма Тогмитова, бусад нүхэдын амаршалаа.

Бэлигтэй дуушан Булад Бадмаев "Эжы, аба тухай дуу" уян зохидоор дуулаба. Тиихэдэ бултанай анхаралда буряад амаршалгын хатар Буряадай багшанарай колледжын хореографическа ансамбль (балетмейстерынь Цыдып Юмжитов) бултанда бэлэглэбэ. "Буряад үнэн" сониниймнай үнэн нүхэр А.В.Мешковада баярай бэшэг барюулагдаа.

«Аламжа Мэргэн Арюун Гоохон-2014» гэдэн номинацида лауреадууд болоо гэбэл, Хурамхаанай аймагай дунда һургуулийн дэргэдэ "Алтан туяа" гэдэн жэшээтэ ансамбль, тиихэдэ "Баргажан Түхэм" гэдэн моодын театр байгуулһан, "Алтарганада", "Монгол туургатанай хүбсәһан" гэдэн харалгада шалгарһан бэлигтэй гэр бүлэ, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэд – Агаһаа гарбалтай Баир Цыденбалович, Хурамхаан тоонтотой Евгения Буянтуевна ЖАМСОЕВТОН, мүн лэ хэбэд номхон Хэжэнгын Загаһата нютагтаа ажаһуудаг, өөрынгөө хоёр үхибүүдһээ гадна үшөө хоёр үхибүүдые үргэжэ абаһан, "Самая интеллектуальная семья" гэдэн республиканска конкурсын лауреадууд, Москвада болоһон "Всероссийский форум приёмных семей-2014" гэдэн хуралдаанда хабаадаһан баян, элбэг гартай Баярма Николаевна, олзын хэрэг эрхилэгшэ, бэрхэ гэрэй эзэн Жамсо Доржиевич ДАРЖАЕВТАН. Социальна талаһаа зоние хамгаалгын министерствын дэргэдэхэ "Семья" гэдэн ресурсна республиканска түбэй дирек-

В.В.Хартаев, О.Ц.Базарова-Бальжанова, М.Д.Зомонов

Т.В.Самбялова, Р.В.Гармаев, В.П.Хунданов

Х.Цыденова, Жамсоевтоной, Даржаевтанай гэр бүлэнүүдтэй

Х.Д.Жигмитовае, В.Д.Патаевае амаршална

Андрей Чимитдоржиев дуулана

1-дэхи лицей-интернадай "Наран" ансамбль

“Буряад үнэн” газетымнай конкуршоо тэмдэглэлнүүд

АЛДАРТАЙ, СОЛОТОЙ АРАДАЙМНАЙ МАНЛАЙ ЗОН

тор Хандама Цыденова сүг хүдэлдэг нүхэдтээ лауреадууды хани халуунаар амаршалба, баярай үгэнүүды хэлбэ, бэлэгүүды барюулба. «Что так сердце, что так сердце расстрожено» гээн инаг дуран тухай уянгата романсье ВСГАКИ-гай 3-дахи курсын оюутан Алдар Батуев тон бэрхээр дуулаба.

Олоной анхаралда “Мори урилдаашад” (“Бытовая скакалка”) гээн хатар Буряадай Гүрэнэй цирк табиба.

«**Гуа сэсэн хатан-2014**» номинацида лауреадууд болоо гэбэл, Яруунын Гонда нотагһаа гарбалтай, ажалай ветеран, 11 хүүгэды гарын ганзагада, хүлын дүрөөдэ хүргээн Эхэ-Герой, энэрхы сэдхэлтэй эжы, эльгэ нимгэнтэй хүгшэн эжы Ханда Данзановна ЖИГМИТОВА, тиихэдэ БГУ-гай доцент, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат, Зүүн зүгэй институттай Монголой, Хитадай, Сибирийн үндээн арадуудай соёл болон хэлэнүүды шэнжэлхэ лабораторие даагша, Буряадай эрдэм нуралсалай габыята хүдэлмэрилэгшэ, Россиин Федерациин дээдэ мэргэжэл олгохо хүндэтэ ажалшан Валентина Дугаровна ПАТАЕВА. Түнхэнэй аймагай захиргаанай түлөөлэгшэ, Яруунын, Түнхэнэй аймагай землячествын түлөөлэгшэд бэлэг сэлэгүүды барюулаа, халуунаар амаршалаа.

Буряадай гүрэнэй цирк “Хула-хупатай” хатар харуулаа.

«**Аза талаан-2014**» гээн номинацида лауреадууд хэд болооб гэхэдэ, Захааминай Хамни нотагһаа гарбалтай, Гүрэнэй Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай уран найханай-найруулгын талые даагша, Буряад Республикын соёлой габыята хүдэлмэрилэгшэ, Монгол ороной “Соёл урлагай отличник”, дархан солотой Юрий Николаевич НОРБОВЕВ, тиихэдэ Яруунын аймагай Гүндэ нотаг тоонтотой, эрхыдээ эмтэй, долёобортоо домтой эрхим хирург, Республиканска клиническэ туберкулез эмшэлэлгын диспансерэй торакально-уушханай хирургийн таһагые даагша, Буряад Республикын габыята врач, “В память 400-летия Дома Романовых 1613-2013” гээн Россиин Императорска байшангай толгойлогшо Агуухэ княгиня Мария Владимировнаһаа медальда хүртэһэн, 21 эрдэмтэ хүдэлмэринүүдэй автор, урагшаа һанаатай, урма зоригтой, бурханһаа үгтэһэн талаан бэлигтэй хирург Михаил Бадмаевич ДАГБАЕВ. “Буряад үнэн” Хэблэлэй байшангай директорэй орлогшо, “Бурятия” газетын редактор Александр Махачкеев, ВАРКын гүйсэдхэхи директор Батор Санданов, Х.Намсараевай нэрэмжэтэ академическэ театрай литературна таһагай хүдэлмэрилэгшэ, мэдээжэ поэт Николай Шабеев түүрүүтэй түлөөлэгшэд, тиихэдэ эмхи зургаануудай дарганар, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат Галан Гунзынов, бусад түлөөлэгшэд тайзан дээрэ уригдаба. Тиихэдэ “Алтаргана-2012” гээн конкурсын лауреат Байгалма Батуева бэлэг дуугаа бариба. «Мүнгэн годлинууд» гээн Буряадай багшанарай колледжын ансамблиин бэлигтэй артистнууд бэлэг болгон, “Солонгосой найхан хатарай” олондо зорюулан байна.

«**Аласай холбоон-2014**» гээн номинацида илаһан лауреадууды нэрлэе: хэбэд номхон Хэжэнгын аймагай Эдэрмэг тоонтотой, “Дэлхэй минии альган дээр...” гэжэ дэлхэй дүүрэн гастрольдо ябажа, найхан дуунууда ханхинуулан дуулаһан Бүхэсоюзна болон

бүхэроссиин 11 конкурсуудай лауреат, тэрэ тоодо Монголой “Алтан намар” гээн уласхоорондын конкурсын алтан медалиин лауреат, “Хүх Монгол-95” гээн уласхоорондын конкурсын лауреат, “Ажалай шэн габыагай түлөө” гээн медальда, “Монголой соёлой хүндэтэ хүдэлмэрилэгшэ” гээн нэрэ зэргэдэ, Россиин Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй Профсоюзудай Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн “Байгал” театрай мэргэжэлтэ дуушан, Россиин габыята артистка Дарима Дамбаевна ДУГДАНОВА, тиихэдэ мэдээжэ драматург, бэлигтэй журналист, Россиин Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн Геннадий Тарасович БАШКУЕВ.

Бүхы Россиин хотонуудта, республикануудта болон олон ондоо гүрэнүүдтэ Геннадий Башкуевай пьесэнүүд табигдаа, бүхэроссиин конкурсуудай лауреат болоо. Республикын соёлой министрэй орлогшо Николай Емонаков, “Буряад үнэн” газетын редактор Туяна Самбялова, “Байкал” гээн Үндээн театрай түлөөлэгшэдтэй хамта концертнэ таһагые даагша Аюр Догданов, Хэжэнгын землячествын даргын орлогшо, Барилгын болон хотын ажахын республиканска техникумэй багша Валерий Зоригтуев, Хэжэнгын аймагай захиргаанай түлөөлэгшэд, Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай коллектив лауреадууды амаршалһан байна.

Бэлигтэй залуу дуушан Алдар Батуев дуун бэлэгээ бариба.

«**Аласай холбоон-2014**» гээн номинациин лауреат, Россиин габыята артистка Дарима Дугданова “Гоёхоноороо” гээн бэлэг - дуугаараа “Буряадай түрүү хүнүүд-2014” гээн конкурсымнай бүхы лауреадууды амаршалба. Байгуулагдаһаар 30 жэлэингэ ойе угтажа байһан “Россиин гэр бүлэ-94” гээн бүхэроссиин конкурсын (Москва хото) болон 2 дахин республиканска конкурсын лауреат болоһон Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбль уригдаба, эдэ бүлэнүүд соһоо 2 мэргэжэлтэ артистнууд гараһан: дуушан Виктория Орбодоева-Кожанова, морин хууршан Эрдэм Дымбрылов, тиихэдэ хүгжэмшэн Жаргал Дымбрылов хөөмэй дуу дууладаг бэлигтэй юм. Евгений, Бэлигма Орбодоевтон, Эржена Дымбрылова гэгшэд “Дуунуудни” гээн (хүгжэмынь Баир Хамаевай, үгэнь Тимур Гомбожаповай) эгээл дуратай дуугаа дуулаба, бэлэг болгон бүхы лауреадуудта бариба. Найдэрэймнай найрые дэмжэһэн спонсорнуудта - “Вилэдж” гээн ресторанно-гостинична комплексын генеральна директор Хандажап Нимаева, “Кондитер” ООО-гой генеральна директор Елена Мурадян гэгшэдтэ үнэн сэдхэлэингэ баяр хүргэнэбди. “Буряад үнэн” Хэблэлэй байшангай директор В.В.Хартаев бүхы зондо амжалта, найн найхание хүсэбэ, конкурсдомнай эрхимлэһэн лауреадууды үшөө дахин хани халуунаар амаршалба.

«**Ерэхээ байһан Шэнэ 2015 ондо булта элүүр энхэ, эбтэй зетэй, зол жаргалтай, зондоо аша туһатай, түрэл Буряад ороноо, жэнхэни найхан буряад хэлээ, 100 жэлэингэ ой тээшэ зурын алхалһан арадайнгаа буянтай сонинно** - “Буряад үнэнөө”, соёл түүхээ, ёһо заншалаа дээрэ үргэжэ ябахамнай болтогой” гээн үгэнүүды энэ найхан үдэшы хүтэлэгшэ Д-Д.Н.Болотов омог дорюунаар хэлэбэ.

Бэлигма ОРБОДОЕВА. Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

Ю.Н.Норбоев, М.Б.Дагбаев

Г.Т.Башкуев, Н.В.Емонаков, Д.Д.Дугданова

В.В.Хартаев, А.В.Мешкова

“Тоонто” ансамбль амаршална

Буряадай багшанарай колледжын хатаршад

Алдар Батуевай бэлэг-дуун

Буряадай гүрэнэй цирк

ХОРИИН ХАТАД

(Детектив, тон ехэ нюуса)

(Үргэлжлэл. Эхинийн октябрийн 15-най, 22-ой, 29-нэй, ноябрийн 5-най, 12-ой, 19-нэй, 26-най, декабрийн 3-най дугаарнуудта.)

IV. БИШЫХАН ХАТАН

Басаганай эхэ, эсэгэньше ехэ баян, томоотой айл байна. 13 наһатай басаганшые хүсэд шэмэ шүүхээ абаагүй, мондогорхон лэ амитан байгаа ааб даа гэхэ мэтээр Дамба ноён дүн гаргаба. Айлшан үглөөгүүр бодоод, мори хараад, «Басага-аан, айлшанай гар дээрэ нюураа угаахын уһа хэжэ үгэ», - гэхэ ха. Басаган томо шанагатай уһа баряад ерэн сасуугаа: «Нюураа угааха юм наа, гараа тодогты», - гээд, хажуудань ошоод, айлшанайнгаа гар дээрэ уһа хэжэ үгэхөө байтарнь, Дамба ноён: - Шойждо, би шамайе намгамни боло гэжэ эрижэ ерээб, - гэжэрхибэ. Тэрэ дороо томо шанага соо байһан уһан хайша хайшаа сээрээд, томо шанага ханхинаад, Дамба ноёной урда унашахыншые тэндэ, ноёноймнай хасар дээрэ Шойждоёй шанга гэгшын альган буушаба. Хэн шүдхэр иимэ юмэ болохоо байна гэжэ мэдэбэ! Ёһотойл «дөөл» болобол даа. Одоол эндэ «бурха-аан» гэжэ абяа гаралтай гээшэ гү? Теэд хэншые абяа гарабагүй...

- Дамба ноён, басаганһаа альга эдихэн ноён ямар байлтай гэжэ һананат. Харин энэ орёо мушхалаа хэншые таахагүй.

Дамба ноён альга эдеэд, садаһанайнгаа һүүлдэ гэртэ ороод, Шойждоёй эхэ, эсэгэдэ хэлэбэ ха:

- Танай басаган Шойждо хүсэд лэ хатан болохо табисууртай хүн байна. Хоёр жэл болоод, 15 наһа хүсэхэдэнь, хатан болгожо абахаб. Түрэ нарандаа бэлдэжэ байгты, - гээд, бэшэ юушые хэлэнгүй гаража ябашаба ха.

Тэрэ дороо Дамба ноён танилайдаа ошоожо, хамагаа хуу нюуса нөөсгүй хэлээ гэхэ. Тиэхэдэнь танилайнь хорон бусалаад, хүндэтэ айлшанайнгаа нэрэ солыень улам үргэн, Хонин шаруунатай наада залажархиба ха. Яаха аргагүй гүн ехэ түүдэгшын наадан боложо, бултанһаал наа, гоёшые, бултанһаал наа, сээршые залуу хүн Дамба-Дугар тайшаа тус нааданай хаан болобо ха. Мүн Шойждо Сосортоёошые нааданда ерэнхэй. Балай ехэ гоёошыегүй, тэдэ багашуул хүрэг руугаа түлхигдэн байхадаа, Шойждо: «Энэ нютагай баянай басаган ха юмбиб. Юундэ намайе дээгүүр абхуулнагүй гээшэб?» - гэжэ нютагайхиндаа зэмэрхэхэ ханаатай байха зуураа гоё-гоё басагадай түрүү баряад ябаһан Дамба ноёные ехэл өбөөржо хараба. Ямар гоё хүн гээшэб! Бултанһаал наа, үлүү гоё. Сээрхэншые, залуушые манай эндэхи басагад гэжэ олоогүй юмээ олонхойнууд, өөһэдһөө саашань табинагүй. Байзагтылши гээд, Шойждо тэрэ дороо гэртэ гүйжэ ошоод, эрхим гоё хубсаһаа үмдөөд, гоёлтонуудаа зүүгээд байхадан, хэн намһаа саада тээ нелбохоб гэмсээрээ, хараа бараагаа харуулангүй, тэрэ дороо ондоо янзын басаган болоод, хани басагантаяа хюулаа хүтэрэлдөөд, тэрэ хүрхэйтэжэ ябаһан басагадуудһаа Дамба ноёо таһа дүүрээд абашаба. Дамба ноён Шойждоо гайхана.

- Үгы, энэм иихэдэ таша ондоо басаган лэ. Хубсаһанай үнгөөр хубилшаба гэшэ гү, али тусгаар эди шэдитэй эхэнэр байшаба гэшэ гү... Басагадйингаа түрүү баринхай түүдэгэ тойрожо ябахатаа, Бүмбэхэнһөө хойно имэрхүү бодолдо ороогүй юмэнүүдые боджо ябаха зуураа, гурбан жэл соо нэгэ «ялас» гээгүй мэдэрэл бии болоһон байхадань, урмашанашые хэбэртэй, гайханашые хэбэртэй...

«Али Бүмбэхэмни тэрэ хэлэгшээ - минии түрэлэй болохо Шойждоёе абаарай гэхэнээ хүсэлдүүлжэ байна гэшэ гү? - гэжэ ханахатай ади түрүүень барижа ябаһан Шойждоёйгоо шэхэндэ уралаараа хүрөөд абаха зуураа, - ошоожо амарха гүбди!» - гэ-

Хориин хатадта зориудагдаһан хушоо

хэдэнь, Шойждо зүбшөөнги гунхагад гэбэ. Шойждоёй гэртэхин басагандаа захижа, захижа табихан хадаа үшөөл баян ноён хүрэгэнтэй болохо найдалаа орхёогүй, һэр-мэр шагнаархан, абяа аниргүй хэбтэнэд... Үргэнэр юу хүрэхэ юм, юмэнэй түрд гэхэтэй адли залд гэлдэлээр байтарнь, ёһотойл бодото юмэн түрд гэхэдэ, үнөөхи шэб шэ-нэхэн амбаарайнь үүдэн тайлдашаба хэбэртэй. Гүбэр-гүбэр дуугаралсаан дүулдана. Хүгшэн үни үүдэндэ ошонхой, уржалгаар үбгэн тээшээ зангана. Үбгэн баян ааб даа. Дамба ноёндог юунэй ноён байха юм. Үбгэжөөл ехэшые үбгэн бэшэл даа, үшөө унаһаа гараагүйб» гэжэ. Жараадай үбгэн юунэй үбгэн гэхэ. «Энэ хатуу намгатай бэшэ наа, мүнөөшые мүлхихэн зандаа хүн аабзаб даа». Үбгэжөөл хүнгэдэшэнхэй, хүл нюсэгөөр хүгшэнэйнгөө хажууда ерээд: «Эдш Сосор Шойждо хоёр бэшэ бээ?» Хүгшэн уршагад гээд, зангажархина: «Юун Сосор байха юм, үүдэнэйнгээ забһараар харааб. Мүн даа - Дамба ноён». «Бурха-аан», - гэлдээд, хюулаа нэгэ доро нилээн шангашагаар абяа гарашоод, амаа баринхайнууд урда урдаһаа харалсан байжа байтараа, бүгшэтэрөө энээлдээд, амаа баринхан зандаа хаража зальбараад, нэгэ ехэл хэрэг бүтэбэ даа гэжэ доро-дороо бодоод, үшөөл баяжаха, нэрэ солоёо дээгүүр болгохо «үхаан» бии болобо гэжэ үбгэжөөлэй ханахыншые тэндэ хүгшэн: «Ши эгээл имэрхүүгээр намгайгаа наадан дээрэһээ баянай басага хулуугаад баяжаа һэмнайш даа», - гэхэдэнь, үбгэжөөл «тэмээн тухай хэлсэжэ байтараа, юун ямаагаа хэлэнэ гээшэбши. Шинии гэртэхин нэгэ басагатай байхадаа, зөөриез басагандаа, хүрэгэндөө үгэнгүй яаха юм. Бишни ямаршые баян басага абаха шадалтай гоё хүбүүн ябаа ха юмбиб даа. Зай, энээнээ орхмие даа, хур баһаа тоосоод яахамнайб».

Энэ үедэ Шойждо амбаарайнгаа үүдэ нээжэ, өөрынгөө унтариин байрада айлшанаа оруулба. Дамба ноён орхотоёо адли нюдөө гүйлгөөд, амбаар соохиие хуу хараха зуураа нюдэниинь гоё найханаар хүрйаһан орон дээрэ (хоринхөөр шэрээ) тогтобо. Хурьган дотортой хүнжэл, торгон дэбисхэр. Эхэнэ лэ юуншые болуужан гэжэ бэлдээл даа гэхэн бодол түрөөдхинэ.

Энэ үедэ Шойждо мүнгөөр шэмэһэн үндэһэн аяга соо сэгээ хээд, бооботой табиг ороной хажуудахи ябаган шэрээ дээрэ табяад: «Ноён аха, ундаа харюулагты», - гээд, орон дээрээ айлшанаа һуулгаад, өөрөө сагаан торгон халаад үмдөөд һуушахадань, Дамба дээрэ дээрэһээ амилжа, мэдээтэй, мэдээгүй тон ирагууханаар: «Хатамни, бишыхан минии хатан», - гээд үнэсэхэбэ... Удаа дараа ехэ ундаа хүрэхэһэн байһан юм гү, дээрэ дээрэһээ сэгээ гудамхад, бообоһоо түгдэлжэ эдеэд, тэрэ дороо орон дээгүүр хэбтэшэһэнээ, Шойждоёй гар баряад, эрьелдүүлжэ байжа үнэсэхэдөө: «Минии найхан хатан, хэнээршые андалдахагүй бишыхан хатамни, хоёр жэл болоод, 15 наһаяа хүсэхэдэш... хаанайнгаа ордондо шамайгаа залахаб даа. Тиэхэдэ ши бидэ хоёр инаг дуранай «сэгээ» үухыса үухабди», - гээд, сэгээгээ үужа оробо... «Хатуул сэгээ байна даа», - гэжэ хэлээд, орон дээрээ мухаряад, саашаа хараад унташаба. Бишыхан хатан наагуурнь хэбтээд, эхэнэр эрын хоорондохой харилсаан тухай, тэрэ дуранай «сэгээ» тухай, энэ унтажа хэбтэһэн тайшаа тухай, өөрөө үшөөл мэдэхэ болоогүй дуранай таабаринуд тухай бодохо зуураа сагаан манан сооһоо олон янзын нааданхайнуудые татажа асараад, шэнжэлжэ байһандал, ехэ хүсэл гарган бодоно... Бодоходоо ямар бэ даа өөрөө барижа үзөөгүй «нааданхайнуудые» гайхан шэнжэлнэ...

Эдэ нааданхайнуудые энэ унтажа хэбтэһэн Дамба ноён асараа. Өөрөө энэ хүн нюдөө һалгаашагүй аягтай, хүнэй сэдхэл руу шургахатаа шуран... Энэнь тухай бодоходоо, зосоо нэгэ гунигтай болоно. Энэ гунигшни «дуран» гээшэ гээд таалахадань, ямар аятай «суранзан» зосоогуршни гүйнэ гээшэб. «Би түрүүшынхией иимэ юмэ үзэжэ байнам... Ямар аятайхан дулаахан «урадхал» хаанһаа бии болошоно гээшэб!» Бишыхан хатан энэ мэтээр нилээн үнийхэн танигдаагүй бодолнуудые, үнэхөөрөөшые, үхибүүн зангараа шэнэ нааданхайнуудые шэнжэлжэ һуушашые, тэрэ нааданхайнуудаа этэрээд, өөрөө саашань үглүү руу түлхихэрхиһэн мэдэрэлдэ абтан: «Үгы иихэдэ үхибүүн наһаяа намһаа холодо гэбэ гэшэ гүб», - гээд, унтажа хэбтэһэн Дамба ноён тээшэ хараад һууха зуураа: «Ши, Ехэ ноён, ямар нааданхайнуудые үгэхэ хүн аад, юундэ унтажа хэбтэжэ юм ши?» - гэжэ, нюур дээгүүрнь унаһан үһыень ираад, духаһаань эхилээд нюурыень эльбэнэ. Дамба ноён нюдөөшые онгойлгонгүй: «Бишыхан хатамни, би шинии бодомжонуудаа хэлэхыеш хуу шагнажа хэбтэб». «Теэд юун гэжэ ханаабши?». «Минии хатан ямарш хатанһаа үлүү гоё байха ёһотой даа гэжэ ханаадаа, гар дээрээ үргэлөөд ябахаб, гамнахаб, хайрлахаб», - гэжэ ханахадаа, мүнөөшые үндэгэн зөөлэхэн бэыеш хурын уһаар угаажа, альган дээрэ табига, гамтай хайратай ябаха гэжэ бодоходоо, үшөө хоёр жэл соо шамайгаа үхибүүн зандаш ябуулха гэжэ бодооб...». «Ноёмни, би шинии орёо нюуса бодолыеш ойлгоногүйлби». «Хоёр жэл болоод ойлгохо болохош даа. Мүнөө би шамайгаа үнэсэхэл эрхэтэйб. «Мухаа» гэжэ шамдаа хандаха эрхэтэй болобо».

Һүнишые хүнүүдэй халуунда дулаасашоо юм гү, хара хурьган хүнжэлөө һэхээдшые, хүл нюсэгөөр хаа хаагуур гэшхэлнэ, үшөө унтаагүй айлнууд руу шаанаа. Нютагай үльгэршэ үбгэжөөлөө эрьедэгээрээ эрьехэдэнь, байшанһаа айлшад буунхай, үбгэжөөлэй үльгэрдомог хөөрэхэн хүн шэнги халина...

Детектив-Дымба гэжэ баһал хүн шэнги хөөрэхэнь урдаа байдаг хүн һууха байхаа болинхой, гэр соогуур хөөрсэгэнэнэ, ахажаалайнгаа урда альгаа дэлгээнхэй, юушыеб ойлгуулха гэжэ хамаг шанга-шанга гэгнүүдээ шабхана. Тиигэшые хадаа нюур шарайень харахада, баяраар үухилжа байна. «Ахажаал, ойлгыт, юун гэхэн талаантай хоёр

гээшэбди, ямар буянгаар иимэ сэсэн, үльгэршэ, түүхэшэ ахаматаа хүрэхэ ерээд, аргагүй ехэ һониниине шагнажа байхадаа, манай, та бидэ хоёрой талаан. Би тэрэ түүдэгшын нааданда байлсаһан шэнги болоноб. Ухаатай, түргэн бэшэ, хурса бодолтой, хуу юумые зуб руунь шидхэжэ байжа Дамба ноёные хоёр нюдөөрөө хараһан шэнги байхадаа, тархышые даа, яатараа оройтожо түрөө гээшэбид?» - гээд, Детектив Дымба толгойгоо тэбэрээд һуужа байтараа... иимэ хүн юун удаан һууха юм, гүйжэ бодоод, гэрэй эзэнэй урда ошоод наманшалан, аман соогоо мэгзэм уншан байна: «Танаймнай хөөрөөн гэжэ тала дайдаа даа багташагүй, огторгойн одоор бүридэхэн гоё найхан хэлэнтнай дүн бүрээ сооһоо бүрилдөөд гараһан, сэдхэл зүрхэндэ шэмэг болон орожо байха ямар найхан үгүүлгэ гээшэб! Нээрээ! Би тэрэ үедэ бодотороо хабаадажа байнаб гэжэ ханааб».

Ямар бодосуудаар бүридэхэн хэлэн гээшэб! Нэгэ хирэ эжынгээ үльгэр шагнажа һуужа байнаб гэжэ ханааб. Эжымини үльгэршэ юм гэн. Арад зон соогоо ябажа байхадаа, эжынгээ үгэнэн, хүхэнэйнгөө угжаар тэжээжэ хүн болгоһон, хүл дээрэм табихан ажал эндэшые харагдаад байна. Ахажаал, та намһаа хашарангүй, иигэжэ дахуулжа, һургажа ябаһандатнай баһал бүхы сэдхэлээрээ мэдэржэ, «ганзагамнай» хододоо нэгэн байл гэхэ байнам. Иигээд лэ саашалжа ядадаггүй сагайнгаа мүр сарааень саархан дээрэшые хаань, буулгажа абаад, үринэртөө гэхэ гү, залуу үетэндөө үлөөбэлнай, хүбүүд, басагаднай булташые бэшэ наа, һэыи гэртэнэйнгээ орхихон хэшэг амталжа үзэбэл, баһал түүхымнай нэгэ түгдэрхэй ха юм даа».

- Детектив-Дымбамни, би шамайе дэмэ дахуулжа ябанагүй бшууб даа. Яаха аргагүй һонор лэ хүнши даа, би магтана бэшэб, байһан соонь хэлэнэб. Харин үбгэжөөлөө магтаха саг ерээ гэжэ ханааб (болигты, болигты). Танай үмэнэ, ахамад, тан шэнги ухаан бодолтой буряад наһатан-ахаматуудайнгаа һонор сээжэтэй байһан дээрэһээ «Арадаймнай-угаймнай нөөсэ» ногоон гадартай томо зузаан дэбтэрнай хүнэй хэлээр хэлэжэ байха, усын үедэ дамжуулжа байха «Арадаймнай Ганжуур» болоод байна бшуу. Тус дэбтэр мүнхэ! Бороо хурадашые хайлахагүй, бусадай гарааршые үгы хэгдэгүй! Дамбануудай байһан сагта дабхигар зузаан дэбтэрэй хуудаһанууд нэмэгдэжэл байха. Арад зоноймнай адистай энэ дэбтэр манай үе галаб хүрэтэр хүрэхэ ерээд байхадаа, Бүртэ шонын үри надаханууд хээээдшые таһархагүй, шуһа мяхаараа мушхалан «үлһан» аргамжа хээээдшые задархагүй...

Эй, дуулана гүш, Есэгүйн үри надахан Дамбаханууд, Уласайнгаа хуби заяа хамгаалан, шуһа мяхаараа мушхалан үлһан аргамжа шанга адхан, хээээдшые алдахагүйбди. Үе галабаа дамжуулан, Эхэ арал, Дэлүүн Болдогһоо эхи абан, Газар дайдаа Жаргалай Ордон барижал байхабди. Үе галабууднай өөһэдынгөө ээлжэндэ дархан солынгоо дүүрэхэдэ, ээлжээнэйнгээ «үлһан» аргамжа саашань дамжуулха. Иигэжэл хүн бүхэн Эхэ аралдаа, Дэлүүн-Болдогтоо һүүлшынгээ тангариг хэлээд, наманшалан аялха...

Энэ үедэ гэрэй эзэн эхэнэр бурхандаа зула барижа, бурхандаа мүнхын уһаар, аршаанаар сүршэбэ.

Айлшадшые, бидэ мордохо тээшээ боложо, нялдаһан алдахан һууринуудаа хобхолоно бодообди. Дары мухар тэргэдэ һуужа, Үдынгөө байшан тээшэ шэглэбэдди. Мүнөөнэй залуушуул мухар тэргэ гэхэдэм, ямархан язргые иигэжэ нэрлэдэг юм ааб, хараха байна гэлдэн үлэгшэлдэнэ хат. Элирүүлэн хэлэхэдэ, энэмнай оройдоол автомобиль ха юм даа. Юрын тэргын орондо мухар тэргэнүүдэй бии болошоходо, ажабайдалнай, амитан зомнай адхаяа, абяа-саа улам шангадхажэ, хэлэндэмнайшые «мухар тэргэнүүд» бии болошоно бэшэ гү.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА.

МАУГЛИ. ПОСЛЕДНЯЯ ОХОТА АКЕЛЫ
06.35 М/С "СМЕШАРИКИ"
06.40 М/С "МИА И Я"
07.10 М/С "ПИНГВИНЁНОК ПОРОРО"
07.30 М/С "КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ"
08.00, 12.05, 00.30 "6 КАДРОВ"
08.30, 13.00, 17.00, 18.30, 19.00 Т/С "ВОРОНИНЫ"
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
09.30, 21.00 Т/С "МОЛОДЁЖКА"
10.30 Х/Ф "ТАКСИ-3"
12.30, 16.00 Т/С "ВОСЬМИДЕСЯТЫЕ"
14.00 Т/С "КОРАБЛЬ"
20.00 Т/С "ПОСЛЕДНИЙ ИЗ МАГИЯН"
22.00 Х/Ф "ЧЁРНАЯ МОЛНИЯ"
01.30 "ЖИВОТНЫЙ СМЕХ" (0+)
03.30 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ

НТВ

07.00 "НТВ УТРОМ"
09.25 "ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА" (16+)
10.35, 11.30 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХ-ТАРА"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"
12.55 "СУД ПРИСЯЖНЫХ" (16+)
14.30 "СУД ПРИСЯЖНЫХ. ОКОНЧАТЕЛЬНЫЙ ВЕРДИКТ" (16+)
15.45 "ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
16.20, 17.30 Т/С "ЛЕСНИК"
19.00 "ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ" С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ. (16+)
21.00 Т/С "БРАТАНЫ"
00.00 "АНАТОМИЯ ДНЯ"
00.55 Х/Ф "ЧЕЛОВЕК НИОТКУДА"
02.45 "КВАРТИРНЫЙ ВОПРОС" (0+)

03.50 "ДИКИЙ МИР". (0+)
04.05 Т/С "ОДИН ПРОТИВ ВСЕХ"
06.00 Т/С "СУПРУГИ"
ПЕРЕЦ
06.00, 04.40 М/Ф "АНЕКДОТЫ". (16+)
07.30 "УЛЕТНОЕ ВИДЕО" (16+)
08.30, 17.00, 18.30, 22.25 "ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ". (16+)
09.00, 09.35 Т/С "ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА-3"
11.40 Т/С "СОЛДАТЫ-10"
16.30 "АВТОШКОЛА-2": "ДЕВЧОНКИ РУЛЯТ" (16+)
17.30, 18.00 "ВНЕ ЗАКОНА". (16+)
20.00 Т/С "ХРОНИКИ ЛОМБАРДА"
20.30, 21.30 "КВН. ИГРАЮТ ВСЕ" (16+)
23.35, 02.00 Т/С "ГРИММ"
00.30 Т/С "ДНЕВНИКИ "КРАСНОЙ ТУ-

ФЕЛЬКИ"
01.00 Д/С "ПОСЛЕДСТВИЯ"
02.55 Х/Ф "КИКБОКСЕР-5"
РТР-СПОРТ
12.00 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.30, 05.30 Т/С "ПОЗЫВНОЙ "СТЯЯ"
15.10 "ЭВОЛЮЦИЯ"
16.45, 02.20 БОЛЬШОЙ СПОРТ
17.05 Х/Ф "СЛЕД ПИРАНЫ"
20.30 ПОЛИГОН
21.05 Д/С "НЕБЕСНЫЙ ЩИТ"
21.55 Д/Ф "ОХОТА НА "ОСУ"
22.45, 00.30 Т/С "ЛЕТУЧИЙ ОТРЯД"
02.40 СМЕШАННЫЕ ЕДИНОБОРСТВА. M-1 CHALLENGE. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ
07.10, 07.40 ОСНОВНОЙ ЭЛЕМЕНТ
08.05 "ДИАЛОГИ О РЫБАЛКЕ"
08.35 "МОЯ РЫБАЛКА"
09.00 "РЕЙТИНГ БАЖЕНОВА. ВОЙНА

МИРОВ"
09.30 "ДУЭЛЬ"
10.25 Х/Ф "ДЕРЗКИЕ ДНИ"
5 КАНАЛ
07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "СЕЙЧАС"
07.10 "УТРО НА 5" (6+)
10.30 "МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ"
11.30 Х/Ф "БЕЗ ВЕСТИ ПРОПАВШИЙ"
13.30 Х/Ф "А ЗОРИ ЗДЕСЬ ТИХИЕ"
17.00 ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ
17.50 Х/Ф "ТЫ У МЕНЯ ОДНА"
20.00, 20.30, 21.00 Т/С "ДЕТЕКТИВЫ"
21.30, 22.15, 23.25, 00.15 Т/С "СЛЕД"
01.00 Х/Ф "СИЦИЛИАНСКАЯ ЗАЩИТА"
02.50, 03.50, 04.55, 05.55 Х/Ф "ЧЕЛОВЕК В ПРОХОДНОМ ДВОРЕ"

Четверг, 18

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00 НОВОСТИ
10.10, 15.00, 05.20 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.39 "ЖЕНСКИЙ ЖУРНАЛ"
10.50 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)
11.55 "МОДНЫЙ ПРИГОВОР"
13.10, 23.00 Т/С "МАЖОР"
15.25, 20.15 "ВРЕМЯ ПОКАЖЕТ". (16+)
17.00 ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ ПРЕЗИДЕНТА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ВЛАДИМИРА ПУТИНА. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ
20.00 НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ
22.00 "ВРЕМЯ"
01.05 ХОККЕЙ. СБОРНАЯ РОССИИ - СБОРНАЯ ФИНЛЯНДИИ. КУБОК ПЕРВОГО КАНАЛА
03.15 "ВЕЧЕРНИЙ УРГАНТ". (16+)
03.50 Т/С "ВЕГАС"

РОССИЯ-1

06.00 "УТРО РОССИИ"
10.00 ДУФ "ШИФРЫ НАШЕГО ТЕЛА. СЕРДЦЕ"
10.55 "О САМОМ ГЛАВНОМ"
12.00, 15.00, 21.00 ВЕСТИ
12.35, 15.25, 20.35 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.55, 15.45 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ (12+)
13.05 Х/Ф "ПОДРУГИ"
15.55 Т/С "ПО ГОРЯЧИМ СЛЕДАМ"
17.00 ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ ПРЕЗИДЕНТА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ВЛАДИМИРА ПУТИНА. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ
20.00 "ПРЯМОЙ ЭФИР". (12+)
21.50 "СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫ-

ШИ!"
22.00 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ-14"
01.45 Д/Ф "ГЕНИЙ РАЗВЕДКИ. АРТУР АРТУЗОВ"

ТНТ

07.00, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+). ПОГОДА
07.30 УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3" (16+)
08.15, 19.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". (16+)
08.45 "УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ". НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ (16+). ПОГОДА
9.00 "ДОМ-2 LITE" (16+)
10.30 "БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ" (16+)
11.30, 14.30 "ДЕФЧОНКИ" (16+)
13.30, 20.30 "УНИВЕР"
14.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". МИРОВЫЕ НОВОСТИ (16+)
14.15 "АФИША" (16+)
19.00 "УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ". НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ (16+). ПОГОДА
19.15 "ТОЧКА ЗРЕНИЯ" (16+)
20.00 "ИНТЕРНЫ" (16+)
21.00 "COMEDI WOMEN"
22.00 "СЛАДКАЯ ЖИЗНЬ"
00.00 "ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ" (16+)
01.00 Х/Ф "КРОВАВАЯ РАБОТА"

ТИВИКОМ

06.00, 07.30 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+)
06.30, 09.30, 19.30, 21.30, 23.00 "НОВОСТИ ДНЯ"(16+)
07.00, 10.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ
08.00, 01.00 "НОВОСТИ ДНЯ"(16+). ЗУРХАЙ
08.30 "ЕСТЬ РАЗГОВОР" (16+)
09.00 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+). ЗУРХАЙ

10.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ПАПИРУСА"
11.05, 15.05 Т/С "ФАНТОМ"
12.05, 16.05 Т/С "ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ"
13.05 Х/Ф "ПОДРАНКИ"
14.50 М/Ф "ДМИТРИЙ ПЕВЦОВ. МНЕ ОСТАЛОСЬ ЖИТЬ И ВЕРИТЬ"
17.05 "В ЗОНЕ РИСКА" (16+). ЗУРХАЙ
19.00 "РАДАР-СПОРТ" (6+). ЗУРХАЙ
20.05 Т/С "ДОМ НА ОЗЕРНОЙ"
21.00 Т/С "ОДНАЖДЫ В МИЛИЦИИ"
22.00 Т/С "В ЗОНЕ РИСКА"
23.30 "ТОП-МОДЕЛЬ ПО-РУССКИ" (16+). ЗУРХАЙ
01.30 НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ (16+)

СТС-БАЙКАЛ

07.00, 09.20, 11.05, 13.30, 16.30, 18.55, 21.55, 23.25, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "СЛОНОНОК" (0+), "МАУГЛИ. БИТВА"
06.35 М/С "СМЕШАРИКИ"
06.40 М/С "МИА И Я"
07.10 М/С "ПИНГВИНЁНОК ПОРОРО"
07.30 М/С "КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ"
08.00, 00.30 "6 КАДРОВ"
08.30, 13.00, 17.00, 18.30, 19.00 Т/С "ВОРОНИНЫ"
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
09.30, 21.00 Т/С "МОЛОДЁЖКА"
10.30 Х/Ф "ЧЁРНАЯ МОЛНИЯ"
12.30, 16.00, 23.30 Т/С "ВОСЬМИДЕСЯТЫЕ"
14.00 Т/С "КОРАБЛЬ"
20.00 Т/С "ПОСЛЕДНИЙ ИЗ МАГИЯН"
22.00 "МАСТЕРШЕФ" (16+)
01.30 "ЖИВОТНЫЙ СМЕХ" (0+)

03.30 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ
НТВ
07.00 "НТВ УТРОМ"
09.25 "ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА" (16+)
11.30 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХ-ТАРА"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"
12.55 "СУД ПРИСЯЖНЫХ" (16+)
14.30 "СУД ПРИСЯЖНЫХ. ОКОНЧАТЕЛЬНЫЙ ВЕРДИКТ" (16+)
15.45 "ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
16.20, 17.30 Т/С "ЛЕСНИК"
19.00 "ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ" С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ. (16+)
21.00 Т/С "БРАТАНЫ"
00.00 "АНАТОМИЯ ДНЯ"
00.55 Х/Ф "ЧЕЛОВЕК НИОТКУДА"
02.50 "ДАЧНЫЙ ОТВЕТ" (0+)
03.55 "ДИКИЙ МИР". (0+)
04.05 Т/С "КЛЕЙМО"
06.00 Т/С "СУПРУГИ"

ПЕРЕЦ

06.00 М/Ф "АНЕКДОТЫ". (16+)
07.30 "УЛЕТНОЕ ВИДЕО" (16+)
08.30, 17.00, 18.30, 22.25 "ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ". (16+)
09.45 Т/С "ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА-3"
11.45 Т/С "СОЛДАТЫ-10"
16.30 "АВТОШКОЛА-2": "ДЕВЧОНКИ РУЛЯТ" (16+)
17.30, 18.00 "ВНЕ ЗАКОНА". (16+)
20.00 Т/С "ХРОНИКИ ЛОМБАРДА"
20.30, 21.30 "КВН. ИГРАЮТ ВСЕ" (16+)
23.35, 01.00 Т/С "ГРИММ"
00.30 Т/С "ДНЕВНИКИ "КРАСНОЙ ТУ-ФЕЛЬКИ"

РТР-СПОРТ

12.00 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.30, 05.00 Т/С "ПОЗЫВНОЙ "СТЯЯ"
15.10 "ЭВОЛЮЦИЯ"
16.45, 20.30, 02.15 БОЛЬШОЙ СПОРТ
17.05 Х/Ф "ВМЕСТЕ НАВСЕГДА"
20.45 "БИАТЛОН С ДМИТРИЕМ ГУБЕРНИЕВЫМ"
21.15 БИАТЛОН. КУБОК МИРА. СПРИНТ. ЖЕНЩИНЫ. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ СЛОВЕНИИ
22.40, 00.25 Т/С "ЛЕТУЧИЙ ОТРЯД"
02.35 Д/С "ПОЛКОВОДЦЫ РОССИИ. ОТ ДРЕВНЕЙ РУСИ ДО XX ВЕКА"
03.25 "ЭВОЛЮЦИЯ" (16+)
06.45 ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ БОКС. М. КОРОБОВ (РОССИЯ) - Э. ЛИ (ИРЛАНДИЯ). Т. БРЭДЛИ - Д. ЧАВЕС (АРГЕНТИНА). БОЙ ЗА ТИТУЛ ЧЕМПИОНА МИРА ПО ВЕРСИИ WBO
08.45 "НАУКА НА КОЛЕСАХ"
09.15 ПОЛИГОН
10.20 Х/Ф "ПЛАТОН"

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "СЕЙЧАС"
07.10 "УТРО НА 5" (6+)
10.30 "МЕСТО ПРОИСШЕСТВИЯ"
11.30, 12.40, 13.30, 14.10, 15.20 Х/Ф "ЧЕЛОВЕК В ПРОХОДНОМ ДВОРЕ"
17.00 ОТКРЫТАЯ СТУДИЯ
17.50 Х/Ф "СИЦИЛИАНСКАЯ ЗАЩИТА"
20.00, 20.30, 21.00 Т/С "ДЕТЕКТИВЫ"
21.30, 22.15, 23.25, 00.15 Т/С "СЛЕД"
01.00 Х/Ф "ТЫ У МЕНЯ ОДНА"
02.55 Х/Ф "БЕЗЫМЯННАЯ ЗВЕЗДА"
05.35 Х/Ф "БЕЗ ВЕСТИ ПРОПАВШИЙ"

Пятница, 19

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "ДОБРОЕ УТРО"
10.00, 13.00, 16.00 НОВОСТИ
10.10 "КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА"
10.45 "ЖИТЬ ЗДОРОВО!" (12+)
11.55 "МОДНЫЙ ПРИГОВОР"
13.15 Т/С "МАЖОР"
15.25, 16.15 "ВРЕМЯ ПОКАЖЕТ". (16+)
17.00 "МУЖСКОЕ / ЖЕНСКОЕ". (16+)
18.00 ЖДИ МЕНЯ
19.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ С СУБТИТРАМИ
19.45 "ЧЕЛОВЕК И ЗАКОН"
20.50 "ПОЛЕ ЧУДЕС"
22.00 "ВРЕМЯ"
22.30 "СЕГОДНЯ ВЕЧЕРОМ" (16+)
00.00 "ВЕЧЕРНИЙ УРГАНТ". (16+)
00.55 Д/Ф "ГРУППА "THE WHO". ИСТОРИЯ АЛЬБОМА "ТОММУ"
02.05 "НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ"
02.35 "ГОЛОС". (12+)
04.50 Х/Ф "СМЕРТЬ НЕГОДЯ"

РОССИЯ-1

06.00 "УТРО РОССИИ"
09.55 "МУСУЛЬМАНЕ"
10.10 Д/Ф "ЖИТЬ НА ВОЙНЕ. ОККУПАЦИЯ"
11.05 "О САМОМ ГЛАВНОМ"
12.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ
12.35, 15.30, 18.10, 20.35 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
12.55 Т/С "ТАЙНЫ СЛЕДСТВИЯ"
13.55 "ОСОБЫЙ СЛУЧАЙ". (12+)
15.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ (12+)
16.00 Т/С "СЕРДЦЕ ЗВЕЗДЫ"
17.00 Т/С "ПОКА СТАНИЦА СПИТ"
18.30 Т/С "ПО ГОРЯЧИМ СЛЕДАМ"
19.30 "ПРЯМОЙ ЭФИР". (12+)

22.00 "СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОРРЕСПОНДЕНТ"
00.00 "ОТ ПРАЗДНИКА К ПРАЗДНИКУ"
02.00 Х/Ф "ОТЧИМ"

ТНТ

07.00, 23.00, 00.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+). ПОГОДА
07.30 УТРЕННЕЕ ШОУ "ТЭЦ-3" (16+)
08.15 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". (16+)
08.45, 19.00 "УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ". НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ (16+). ПОГОДА
09.00 "ДОМ-2 LITE" (16+)
10.30 "БИТВА ЭКСТРАСЕНСОВ" (16+)
11.30 "ТАНЦЫ" (16+)
13.30, 14.30 "УНИВЕР"
14.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". МИРОВЫЕ НОВОСТИ (16+)
14.15 "ТОЧКА ЗРЕНИЯ" (16+)
19.15 "ДО И ПОСЛЕ" (16+)
19.30 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС". (16+)
20.00 "COMEDI WOMEN"
21.00 "КОМЕДИ КЛАБ" (16+)
22.00 "COMEDI БАТТЛ". СУПЕРСЕЗОН (16+)
23.30 "ДОМ-2. ГОРОД ЛЮБВИ" (16+)
01.00 "НЕ СПАТЫ" (18+)
02.00 Х/Ф "V - ЗНАЧИТ ВЕНДЕТТА"

ТИВИКОМ

06.00, 07.30 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+)
06.30, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 22.00 "НОВОСТИ ДНЯ"(16+)
07.00, 10.00 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ
08.00, 00.30 "НОВОСТИ ДНЯ"(16+). ЗУРХАЙ
08.35 "РАДАР-СПОРТ" (6+)
09.00 "УТРО С ТИВИКОМОМ" (6+). ЗУРХАЙ
09.30, 19.30 "НОВОСТИ ДНЯ" (16+)
10.30 М/С "ПРИКЛЮЧЕНИЯ ПАПИРУ-

СА"
11.05 Т/С "ФАНТОМ"
12.05, 16.05 Т/С "ГОСПОЖА ГОРНИЧНАЯ"
13.05 Х/Ф "ТОЧКА, ТОЧКА, ЗАПЯТАЯ..."
14.45 М/Ф "ТАЙНЫ ВОЙНЫ. НЕИЗВЕСТНЫЕ РАЗВЕДЧИКИ" (16+)
17.05 Д/Ф "НАТАЛЬЯ ГУНДАРЕВА. ЗАПОМНИТЕ МЕНЯ ТАКОЙ"
18.00 "В ЗОНЕ РИСКА" (16+). ЗУРХАЙ
19.00 "ТАЙНЫ ТЕЛА" (16+). ЗУРХАЙ
20.00 Х/Ф "МАНОЛЕТЕ"
22.35 Х/Ф "САТИСФАКЦИЯ"
01.00 Х/Ф "ВИКТОР"
02.40 НОЧНОЙ КАНАЛ НА ТИВИКОМЕ (16+)

СТС-БАЙКАЛ

07.00, 09.20, 11.05, 13.30, 16.30, 18.55, 21.55, 23.25, 00.05, 00.50, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "КТО ПОЛУЧИТ ПРИЗ?" (0+), "МАУГЛИ. ВОЗВРАЩЕНИЕ К ЛЮДЯМ"
06.35 М/С "СМЕШАРИКИ"
06.40 М/С "МИА И Я"
07.10 М/С "ПИНГВИНЁНОК ПОРОРО"
07.30 М/С "КЛУБ ВИНКС - ШКОЛА ВОЛШЕБНИЦ"
08.00, 12.30, 18.30 Т/С "ВОРОНИНЫ"
09.00, 13.30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ НА СТС-БАЙКАЛ (0+)
09.30 Т/С "МОЛОДЁЖКА"
10.30, 22.00 "МАСТЕРШЕФ" (16+)
12.00, 16.00 Т/С "ВОСЬМИДЕСЯТЫЕ"
14.00 Т/С "КОРАБЛЬ"
16.30 ШОУ "УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ". АДАМ В ХОРОШИЕ РУКИ (16+)
19.00, 19.30 ШОУ "УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ". В ГОСТЯХ У СКАЛКИ (16+)
20.30 ШОУ "УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕНЕЙ". ВОЛШЕБНИКИ СТРАНЫ ОЙ (16+)
23.30 ШОУ "УРАЛЬСКИХ ПЕЛЬМЕ-

НЕЙ". ПЕЛЬ И МЕНЬ СМЕШАТ НА ПОМОЩЬ. ЧАСТЬ I (16+)
00.30 "БОЛЬШОЙ ВОПРОС" (16+)
01.30 Х/Ф "АДРЕНАЛИН (18+)"
03.05 "ЖИВОТНЫЙ СМЕХ" (0+)
04.05 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ

НТВ

07.00 "НТВ УТРОМ"
09.25 "ПРОКУРОРСКАЯ ПРОВЕРКА" (16+)
11.30 Т/С "ВОЗВРАЩЕНИЕ МУХ-ТАРА"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "СЕГОДНЯ"
12.55 "СУД ПРИСЯЖНЫХ" (16+)
14.30 "СУД ПРИСЯЖНЫХ. ОКОНЧАТЕЛЬНЫЙ ВЕРДИКТ" (16+)
15.45 "ОБЗОР. ЧРЕЗВЫЧАЙНОЕ ПРОИСШЕСТВИЕ"
16.20, 17.30 Т/С "ЛЕСНИК"
19.00 "ГОВОРИМ И ПОКАЗЫВАЕМ" С ЛЕОНИДОМ ЗАКОШАНСКИМ. (16+)
20.45 Т/С "БРАТАНЫ"
00.40 "СПИСОК НОРКИНА". (16+)
01.40 Х/Ф "РЕПОРТАЖ СУДЬБЫ"
03.40 Т/С "КЛЕЙМО"
05.35 Т/С "СУПРУГИ"

ПЕРЕЦ

06.00 М/Ф "АНЕКДОТЫ". (16+)
07.30 "УЛЕТНОЕ ВИДЕО" (16+)
08.30, 17.00, 18.30 "ДОРОЖНЫЕ ВОЙНЫ". (16+)
09.40 Т/С "ОПЕРА. ХРОНИКИ УБОЙНОГО ОТДЕЛА-3"
11.45 Т/С "СОЛДАТЫ-10"
16.30 "АВТОШКОЛА-2": "ДЕВЧОНКИ РУЛЯТ" (16+)
17.30, 18.00, 20.05, 20.35, 21.05, 21.35, 22.05 "ВНЕ ЗАКОНА". (16+)
22.35 "ФЕСТИВАЛЬ "АВТОРАДИО"
00.30 "ДИСКОТЕКА 80-Х". (16+)
00.30 Т/С "ДНЕВНИКИ "КРАСНОЙ ТУ-

ФЕЛЬКИ"
01.00 Х/Ф "ПРОПАВШАЯ ЭКСПЕДИЦИЯ"
03.45 Х/Ф "ЗОЛОТАЯ РЕЧКА"

РТР-СПОРТ

12.00 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.25, 05.05 Т/С "ПОЗЫВНОЙ "СТЯЯ"
15.15 "ЭВОЛЮЦИЯ" (16+)
16.45, 20.55, 02.20 БОЛЬШОЙ СПОРТ
17.05 Т/С "ПОДСТАВА"
21.05 БИАТЛОН. КУБОК МИРА. СПРИНТ. МУЖЧИНЫ. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ СЛОВЕНИИ
22.50 Т/С "СМЕРТЕЛЬНАЯ СХВАТКА"
02.40 Д/С "ПОЛКОВОДЦЫ РОССИИ. ОТ ДРЕВНЕЙ РУСИ ДО XX ВЕКА"
03.30 "ЭВОЛЮЦИЯ"
06.55 "КАК ОНО ЕСТЬ"
07.55 КУБОК МИРА ПО БОБСЛЕЮ И СКЕЛЕТОНУ. ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ КАНАДЫ
09.00 ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ БОКС. Д. СУХОТСКИЙ (РОССИЯ) - А. СТИВЕНСОН (КАНАДА). А. БЕТЕРБИЕВ (РОССИЯ) - Д. ПЕЙДЖ-МЛАДШИЙ БОЙ ЗА ТИТУЛ ЧЕМПИОНА МИРА ПО ВЕРСИИ WBC. ПРЯМАЯ ТРАНСЛЯЦИЯ ИЗ КАНАДЫ

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30 "СЕЙЧАС"
07.10 "МОМЕНТ ИСТИНЫ". (16+)
08.00 Х/Ф "ФРОНТ БЕЗ ФЛАНГОВ"
11.30, 13.30 Х/Ф "ФРОНТ ЗА ЛИНИЕЙ ФРОНТА"
15.05, 17.00 Х/Ф "ФРОНТ В ТЫЛУ ВРАГА"
18.30 Д/Ф "ПУТЬ СТАЛИНА"
20.00, 20.45, 21.30, 22.15, 23.00, 23.50, 00.35, 01.20 Т/С "СЛЕД"
02.05, 02.35, 03.10, 03.40, 04.10, 04.40, 05.15, 05.40, 06.15 Т/С "ДЕТЕКТИВЫ"
06.50 Х/Ф "ОТРЯД ОСОБОГО НАЗНАЧЕНИЯ"

Суббота, 20

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ
07.10, 15.30, 16.15 Х/Ф "АЛЫЕ ПАРУСА"
09.00 ИГРАЙ, ГАРМОНЬ ЛЮБИМАЯ!

РОССИЯ-1

06.00 Х/Ф "ЗУДОВ, ВЫ УВОЛЕНЫ!"
07.35 "СЕЛЬСКОЕ УТРО"
08.05 "ДИАЛОГИ О ЖИВОТНЫХ"

12.35 "ЧЕСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ" (16+)
13.05, 15.35 Х/Ф "ЧЕТВЕРТАЯ ГРУППА"
16.00 "ЭТО СМЕШНО". (12+)

ТНТ

07.00 "ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС" (16+).
ПОГОДА
07.30 М/Ф "СОЛОМЕННЫЙ БЫЧОК"
07.45 М/Ф "МОНСТР В ПАРИЖЕ"

ТИВИКОМ

06.00 "ТАЙНЫ ТЕЛА" (16+). ЗУРХАЙ
11.30 "НОВОСТИ ДНЯ" (16+)
16.30 "В ТЕМЕ" (16+). ЗУРХАЙ

10.30 "ДОМАШНИЙ ЗООПАРК" (12+)
11.00, 19.00 "ДВОЕ НА КУХНЕ, НЕ СЧИТАЮ КОТА" (16+). ЗУРХАЙ
15.00 "КАКИЕ НАШИ ГОДЫ" (16+)

СТС-БАЙКАЛ

08.00, 08.30, 11.05, 16.05, 19.05, 21.55,
23.25, 00.20, 01.30, 01.50 МЕТЕОМИКС НА
СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "НОВЕЛЛЫ О КОСМОСЕ"

04.45 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ
НТВ
"ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ"
"СМОТР". (0+)

НТВ

06.35 "ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ"
08.25 "СМОТР". (0+)
09.00, 11.00, 14.00, 17.00 "СЕГОДНЯ"

ПЕРЕЦ

06.00 М/Ф
06.45 Х/Ф "ПРОПАВШАЯ ЭКСПЕДИЦИЯ"
09.30 Х/Ф "ЗОЛОТАЯ РЕЧКА"

23.30 "МОЯ РАССЕЯ" (18+)
00.00 СЧАСТЛИВЫЙ КОНЕЦ. (18+)
01.00 Т/С "НАСЛАЖДЕНИЕ-3"

РТР-СПОРТ

12.45 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.45 "В МИРЕ ЖИВОТНЫХ"
14.15, 15.55 Т/С "ДВЕ ЛЕГЕНДЫ"

5 КАНАЛ

08.15 М/Ф
10.35 "ДЕНЬ АНГЕЛА". (0+)
11.00, 19.30 "СЕЙЧАС"

Воскресенье, 21

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ
07.10, 15.00 Х/Ф "СЛУЧАЙ С ПОЛЫНЫНЫМ"
09.10 СЛУЖУ ОТЧИЗНЕ!

РОССИЯ-1

06.35 Х/Ф "НЕЖДАННО-НЕГАДАННО"
08.20 "ВСЯ РОССИЯ"
08.30 "САМ СЕБЕ РЕЖИССЕР"

13.10 Х/Ф "СЛУЖАНКА ТРЕХ ГОСПОД"
15.20 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
15.30 "СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЕТСЯ"

ТНТ

07.00 Х/Ф "СОБАКА НА СЕНЕ"
09.15 "УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ". НОВОСТИ ШОПИНГА И РАЗВЛЕЧЕНИЙ (16+).
ПОГОДА
09.30 "ВЕЧЕРНИЙ МИКРОФОН" (16+)

ТИВИКОМ

06.00 "ЕВРОМАКС. ОКНО В ЕВРОПУ" (16+). ЗУРХАЙ
06.30 "РАДАР-СПОРТ" (6+). ЗУРХАЙ

07.00 "ВКУСНО" (12+)
07.30 "ДОМАШНИЙ ЗООПАРК" (12+)
08.00 М/Ф
08.20 Х/Ф "ПОДРАНКИ"

СТС-БАЙКАЛ

08.00, 08.30, 08.50, 11.05 МЕТЕОМИКС НА
СТС-БАЙКАЛ (0+)
06.00 М/Ф "МУРАВЬШКА-ХВАСТУНИШКА"

04.00 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ
НТВ
"ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ"

НТВ

07.00 "ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ"
09.00, 11.00, 14.00, 17.00 "СЕГОДНЯ"
09.15 "РУССКОЕ ЛОТО ПЛЮС". (0+)

ПЕРЕЦ

06.00, 05.50 М/Ф
06.35 Х/Ф "ЧАСТНЫЙ ДЕТЕКТИВ, ИЛИ ОПЕРАЦИЯ "КООПЕРАЦИЯ"

"ДИСКОТЕКА 80-Х". (16+)
03.55 Х/Ф "СТАЛЬНЫЕ АКУЛЫ"

РТР-СПОРТ

12.00 ПАНОРАМА ДНЯ. LIVE
13.15 "МОЯ РЫБАЛКА"
13.55 "ЯЗЬ ПРОТИВ ЕДЫ"

5 КАНАЛ

09.30 М/Ф
10.30 "БОЛЬШОЙ ПАПА". (0+)
11.00 "СЕЙЧАС"

ВОЗРАСТНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В ТЕЛЕПРОГРАММЕ

В телепрограмме с 27 августа, согласно ФЗ от 29.12.2010 «О защите детей от информации, причиняющей вред их здоровью и развитию», вступающему в силу с 1 сентября 2012 года, будут присутствовать знаки о возрастных ограничениях:

- 0+ - от 0 до 6 лет
6+ - от 6 до 12 лет
12+ - от 12 до 16 лет
16+ - от 16 до 18 лет
18+ - старше 18 лет

В Улан-Баторе с 1 декабря работает Sancho's hostel - жилье для туристов, желающих сэкономить. В честь открытия целый месяц туристы могут обустроиться в уютных комнатах всего за 6\$ - 270 руб. с человека. Также предлагаем еженедельные шопинг-туры выходного дня - 3600 руб. Туры в Гоби, по Улан-Батору и окрестностям, Хар-Хорин - экскурсии к памятнику Чингисхану, Тэрэлж, Горнолыжный курорт Sky Resort и многое другое. Все вопросы по телефону: 8 983 536 8654.

Продаю участок Гусиноозерск, Улан-Удэ или обмен на КРС, молодняк. Тел.: 60-30-21.

Дурасхаал

НЭРЭ СОЛОНЬ АРАДАЙНГАА ТҮҮХЭДЭ МҮНХЭ

Бурядай элитэ оршуулагша, уран зохёолшо Даша Чернинович Чернинов 1914 оной хабар, набша ногооной халбаржа байха үедэ Мухар-Шэбэрэй аймагай хутай хууринда малша айлай бүлэдэ түрэнэн түүхэтэй. Жаахангаа хүбэлгэн ухаатай нэн тула абадаа хуушан монгол хэлэ заалгажа эхилээд, наял бии болоһон хутайнгаа хургуулида оржо, долоон классын эрхмээр дүүргэжэрхибэ.

1928 оной сентябрь нарада Улаан-Үдэдэ Буряад-Монголой багшанарай техникумдэ хуралсалаа үргэлжлүүлхэн юм.

1989 оной сентябрь нарада манай республикын хэлэ бэшгэй эрдэмтэд, уран зохёолшод болон журналистнар сугларжа, Даша Чернинович Черниновэй 75 жэлэйн ойн баярта зориулагдаһан конференци үнгэргэһэн бай-

на. «Буряад үнэн» газетын хуудаһануудта тэрэндэ зориулагдаһан олон статьянууд хэблэгдээ. Тэдэнэй дунда Д. Черниновтэй сугтаа хураһан ажалай ба дайнай ветеран М. Дугаров иигэжэ бэшэһэн байна: «14-15 наһатайдаа Мухар-Шэбэрэйнгээ аймагта долоон класс хургуулитай болоод ерэнэн хүбүүн бултанһаамнай дүү, номдоо бэрхэ, ород, буряад хэлэндэ эрхим хэн. Нэгэтэ суглаан дээрэ шүүмжэлэлгэндэ ороһыень ехэ һайн һанадагби: «Наял 1-дэхи курсын аад, аяар 4-дэхи курсын үзэжэ эхилхэн Фридрих Энгельсэй «Происхождение семьи, частной собственности и государства» гэнэн ажалын шудалжа байхадань, дан эртэ хэбэртэй!» гэнэн. Бултанһаамнай дүү, эрхэлүүлхээ һанадаг, тоомгүй «Чернин Даша» гэжэ алдаршаһан мэдээжэ хүн гараа хэн».

Тэндэ хуража байхадаа, Буряад-Монголой эрдэмэй хүрээлэндэ мэдээжэ эрдэмтэн А. Черемисовэй ударидалга доро нээгдэһэн оршуулагшадтай курс дүүргэжэ гараһан байха юм.

1932 ондо Буряадайманай үндэһэн театр Намжил Балданогой «Талалдал» гэжэ зүжэгөөр анха түрүүшынхөө нээгдэһэн байна. Хэдышье буряадайнгаа уран зохёолшодой бүтээлнүүдые найруулан табижа эхилээ һаа, тодорхойлол: Апполон Шадаевай «Мэргэн», Хоца Намсараевай «Ошонһоо - гал» гэжэ мэтэ, Театртаннай хариин гүрэнэй ба ородой

классикаһаа зохёолнуудые табижа харуулаха, шадал мэргэжэлэшье хурсадахадань, яаха аргагүй хэрэгтэй болоо. Тиигээд тэдэниие табижа харуулаһан байна. Тоолоходо: В. Шекспирэй «Отелло», К.Гольдонийн «Слуга двух господ», Мольерэй «Тартюф», Шиллерэй «Муу мэхэ ба инаг дуран», А. Погодиной «Кремлин курантууд» г.м.

Эдэ зохёолнуудые ород хэлэнһээ буряад хэлэн дээрэ эрхимээр манай нютагай залуу бэлигтэй оршуулагша Даша Чернинов театртэй нягта хүдэлжэ, хуу оршуулаһан гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гадна Даша Чернинович Чернинов ородой түрүү уран зохёолшод болохо Александр Сергеевич Пушкинай «Капитанская дочка», «Дубровский», «Повести Белкина»; Михаил Юрьевич Лермонтовэй «Герой нашего времени»; Николай Васильевич Гоголийн «Тарас Бульба»; А.Некрасовай «Кому на Руси жить хорошо»; Антон Чеховэй рассказыуд, Максим Горькийн «Мать» гэнэн зохёолнуудые оршуулжа, олон тоото буряад уншагшадтаа бэлэглэһэн түүхэтэй.

1935 ондо угайманай омогорхол болохо хүбүүн «Чернин Дашамнай», оройдоол 21 наһандаа СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн болохо, Максим Горькийн гар талигатай үнэмшэлгэ дотор хармаандаа хэжэрхиһэн байгаа.

Даша Чернинович Черниновэй оршуулануудые уншахадаа, ямар уран хурса хэлэ-

тэй хүн байгаа гэшэб гэжэ һанахаар. Тэрэнэй хэлэн оршуулануудые уншахада, ехэ хүнгэн, зохид, ойлгосотой.

1937 ондо Д.Чернинов Москвада гүрэнэй кинематографин дээдэ хургуулида, сценарна факультетдэ мэдээжэ уран зохёолшо-сценарист Сергей Вершигорын хүтэлбэри доро хургуули гараа.

Сталинай гүрэн хүтэлхэ үедэ «ангийн дайсан» гэжэ муухай ехэ хорото хардалга тэрэниие дайрангүй гараагүй. Дээдэ хургуулиһаа, уран зохёолшодой холбооной гэшүүнһээ гаргуулаад, Москва хотоһоо сүлүүлхэн байна. Нютагтаа бусажа ерээд, «Байгал» журналда оршуулагшаар хүдэлөө.

1950 ондо Д.Ч.Черниновы Буряад-Монгол ороной соёл болбосоролой эрдэм шэнжэлгын дээдэ хургуули урижа, эрдэмтэн Цыбик Цыдендамбаевтай, багша Михаил Имехеновтэй, оршуулагша Цыденжап Цыбиковтэй хамта дүрбэн жэлэй туршада ажаллажа, 1954 ондо «Ород-буряад-монгол толи» хэблэжэ гаргаһан байна.

«Минии оршуулгын ажалда дүршэхэ хэрэгтэ ахатан Даша Черниновэй хургаал ехэ туһа хүргэһэн хүн. Илангаяа Николай Васильевич Гоголийн «Ревизор» оршуулха үедэмни ехэ тэсэмгэйгээр зүбшэл заабари үгэһыень мартадаггүйб. Гансаһы прозо бэшэ, мүн шүлэгшье оршуулахадань, тон үнэтэй һанамжануудые хэллэгшэ хэн. «Үндэһэн хэлээрэ буряад арадтаа хөөрэлдэжэ байһанаа, яашье мартажа

болохогүй гэдэг бэлэй», гэжэ буряадай арадай поэт Гунга Гомбоевич Чимитов хэлээ хэн.

Даша Чернинов оршуулга хэхэһээ гадна арадай аман зохёол ехэ һайн мэдэдэг, суглуулдаг байһан юм. Тэрэ бүри залуудаа Мухар-Шэбэрэй аймагай хутай нютагай суута үльгэршэн Будаанай гэгшын хөөрэнэн «Үбгэн Жэбжээнэй мэргэн», «Хулдай Мэргэн» гэнэн үльгэрнүүдые шагнажа, бэшэжэ абаһан байгаа. «Хулдай Мэргэнэй» бэшэгдэһэн вариантые Д.Чернинов гэжэрхөө ха. Г.Г.Чимитов «Хулдай Мэргэн» дээрэ хүдэлхэдөө, Будаанай үбгэнэй хөөрэхые дуулаһан Дашасэрэнэй Жаһада хөөрүүлжэ, буулгажа абаһан юм. Энэ үльгэрөө Д.Ч.Чернинов хахадлаад, наһа барашоо юм. Гунгаа Гомбоевич Чимитов энэ үльгэрэнь үргэлжлүүлхэдээ, Д. Черниновэй бэшэжэ абаһан тэмдэглэлые хэрэглэхэһээ гадна, Галтайн, хутайн хэдэн үбгэдые хөөрүүлжэ абаад, найруулан, ном болгожо хэблүүлхэн байна.

1957 ондо Д. Ч.Чернинов гэнтын үбшэндэ дайрагдажа, саһаа урид наһа бараа. Үндэһэн түрэл хэлэндээ, уран зохёолдо ба театрта иимэ ехэ нэмэри оруулаһан, Буряадайманай уран зохёолшо, оршуулагша, фольклорист Даша Чернинович Черниновэй нэрэ соло арадайнгаа түүхэдэ мүнхэ.

С.БАЛДАНОВА,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Нархата нютагай буряад хэлэ ба литературын багша.

“Дайнай үеын үхибүүд” гэнэн конкурсно

“АЖАЛЛАХАДАА АМА ТОҮОДОХО ГЭЖЭ ЗУБ ДАА...”

гэжэ ехэ зохидоор хөөрэнэн хэбэд номхон Хэжэнгын Ород (Энгельс гэжэ арад соогоо нэршэнхэй) гэжэ нютагта 1931 ондо түрэнэн үндэр наһатай Содномбал Соктоевич Содбоевые шагнажа ойлгоо нэмби. Үнэхөөрөө, дайнай үеын үхибүүд юу хэдэггүй байгаа даа, хүдөөгэй зон эжы, абанараа һажаажа, ажалша бэрхээр хурадаг байгаа шуу. 1943 ондо 4 классай хургуулиа дүүргээд, һүнийн манаанай адуушан боложо, намарай хүйтэндэ, үбэлдөө Хасууртайһаа үбһэ буруушадта, малшадта зөөхэ хүнгэн бэшэ ажалтай байһан эдирхэн Содномбал хүбүүн хабартаа тракторта хуужа, принципчик боложо, дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ дайнда ошоһон эршүүлэй гэр бүлэнүүдые түлээгээр хангадаг, тэдээндэ зөөдэг бэлэй.

ЭРШЭТЭЙ

АЖАЛАЙ ЭХИН

- Харин зуниинь комбайнда хуужа, заһабарилга хэхэһээ эхилээд, таряагаа суглуулдаг харюусалгатай ажалтай байгаа. Харин 1947 ондо морёор модо шэрэхэ (трелёвка) баһал хүнгэн бэшэ ажал ябуулаһан хадаа һүүлдэнь комбайнһаа штурвалда хам хуужа, ехэ ажал ябуулаһан байна. Хэжэн-

гымнай үдэшин хургуулин директор ябаһан Борис Обуневэй туһаламжаар, дэмжэлгээр үдэшин хургуули дүүргэһэн байна. Хүдөөгэй ажал яашаха даа: трактортаа хуугаад газараа хахалхаш, селякээ шэрэжэ, ургасаа тарихаш. Тиигээд лэ 1950 ондо хаа хаанагүй МТС-үүд нээгдэжэ эхилээ бэлэй. Тиимэһээ би үбэлдөө Хэжэнгынгээ МТС-тэ хүдэлөөд, харин зуниинь һараантайда 200 үхэр хаража, адуулжа, мал дээрэ хүдэлхэн намтартайли даа, - гэжэ хөөрэнэн Содномбал Соктоевич тэрэ үеынгөө сагые һайханаар дурсана хэн.

Хөөрүү хүхюун Буда Намдаковой ударидалга доро хүдэлхэн ажалай ветеран нэбхээнэй арада хаб хара муу ногоотой байхадань, малай эдихээр бэшэ хадань доошоо буугаад, Хурьгадта һүринүүдые бэлдэжэ, соможо, мори тэргээр зөөдэг хэн. Тиигэжэ малаа үбэлжүүлхые оролдодог байһан байна. һараантайн тэндэһээ түлээ отолжо, бэлдэжэ асардаг, тиин отхоод татаад, эдюулдэг байгаа. Тиигээд хүдөөгэй ажалшанай хүдэлмэри дууһаха бэшэ даа.

1950 оной үбэл, ерэхэ хабарын керосинтай дэнтэй трактораараа газараа хахалаад, селякээр орооһоо таряад, тиигээд зундаа, намартаа сахаригта трактораараа үбһэндөө ябадаг байһан юм. “Тиигээд электрын гэрэл үгы хэн хойнонь нара-тай байхада ажалаа эхилээд

лэ, хөрөөгөө тошилдоод лэ үдэшин, һүнийн харанхыгаар лэ ажалладаг хэмди. Нэгэтэ Халхал түүрүүтэй ноёд, дарганар ерээд, түрүүшээр һүхирэлдэжэ байтараа, һүүлдэнь ажалыемнай ойлгожо, яһала сэгнээ бэлэй” гэжэ хөөрэнэн Содномбал Соктоевич тэрэ үеынгөө шударгы ажалынгаа эхин шатые мартадаггүй юм.

Удаань сэрэгэй албанда абтажа, Хяагтада, танкова хургуулида механик-жолоошоной хуралсал гаража, Полтавска можын Телятино гэнэн хотодо танкова батальондо 2 жэлдэ алба хэһэн байна. Тиигээд танкнүүдаа арилгаад, аршаад, Харьковай дэргэдэхи Чувэ хотодохи мотопехотын дивизидэ ошолсоһон, тэндээ алба хэһэн, уданшьегүй шэнэ хубсаһаа үмдэжэ, түрэл буряад нютагаа һанаһан сэрэгшэ гэр-тээ баяртай, яаралтай бусаха болоо хэн.

“Энгельс” колхоздоо (Ород нютагтаа) һүүлдэнь түмэршэ дарханаар хүдэлөө. Баһал 1959 ондо комбайндаа хуужа, таряа хурялгын үедэ туха сүлөөгүй комбайнерай ажалтай болоһон юм. Содномбал Соктоевич жа-раад онуудаар Хэжэнгын совхозой бии болоходо, тишэ уригдажа, амжалтатай ажаллаба. Тракторист, мал ажахын бригадын бригадир, бригадын слесарь, һүнэй гүүртын наладчик, Хэжэнгынгээ “Сельхозтехника” предприятиян инженер-механик байһан уран

гартай, ухаан бодолтой ажалай ветеран 1971 ондо гол предприятинуудай нэгэн болохо Хэжэнгынгээ тоһоной заводто механикаар амжалтатай хүдэлхэн ахатамнай мүхөөгөө үгтөөгүй. 1986 ондо Улаан-Үдэ ерэжэ, БКС-эй заһабарилгын-монтажна комбинатта аммиачна түхээрлгын машинистээр хүдэлхэн намтартай юм.

ҮНЭР БАЯН
БҮЛЭТЭЙ

Наһанайнгаа хани нүхэр, энэрхы сэдхэлтэй Цырен-Ханда Бадмаевна Базароватаяа (Кировэй нэрэмжэтэ колхозой) үнэр баян бүлэ боложо, 10 үхибүүдые үндылгэжэ, гарын ганзагада, хүлын дүрөөдэ хүргөө. Мүнөө хамта 76 халуун амин болон үнэржэхэдэнь, олон ашанар, зээнэрээ, гушанараа харалсаһаа Ивалгын аймаг айлшалжа, тэдэнэ харалсаһа үндэр заяатай байба. “Мүнөө оюутан, дээдэ хургуулида хурадаг Сэлмэг зээдээ, Пурбо Зодбоев хурьгэнэйдөө Посельедэ һайн байна даа, урданайнгаа шударгы ажал, намтараа дурсажа, тэдээндээ хөөрэжэ байдагби. Үнэхөөрөөл, бидэ, дайнай үеын үхибүүд, дайнай шэрүүн амисхалые бэе дээрээ үзөөбди, баһал үбгэн залуугүй, багахан үхибүүд, эдиршүүл гээд лэ унаһан малгайгаа абангүй, дайнай үедэ хүдэлжэ гараалди даа. Хойто

жэл Агууехэ Илалтын 70 жэлэй ой болохо. Тэрэ һайндэрые булта һайханаар угтаха гэжэ оролдоел даа, тиимэһээ бултанда элүүр энхэ ябахые, һайн һайхание хүсэнэб” гэжэ удхатайгаар үрээл хэлэжэ, зохидоор хөөрэнэл даа. Үндэр наһатай, үлзы хэшгэтэй, үнэр баян бүлэтэй, Хэжэнгээ дээрэ үргэһэн нютагайнгаа үндэр наһатанда, Содномбал Соктоевич Содбоевто бидэһе Ород нютагаархидайнь болон уншагшадайнгаа зүгһөө ута наһа, удаан жаргал хүсэнэбди, һанаһандаа хүрэхэ, харбайһанаа абажа, Агууехэ Илалтынгаа һайндэрые угтан баясахыетнай хүсэнэбди!

Бэлигма ОРБОДОВА.

ГУРБАН ҮЕЫН АРАДАЙ ДУУШАДАЙ ГУЛАМТА

Буряад ороноо, тоонто найхан нютагаа магтан дуулжа, дэлхэйн олон гүрэнүүдэй арад түмэндэ буряад дуугаа, буряад ёохороо, буряад нюур шарайгаа, буряад хубсаһаяа харуулжа, түрэл арадайнгаа аман үгын алтан абдарһаа юунтэйшье сасуулашагүй субад эрдэни, алта мүнгэн мэтэ найхан дуунуудаа, ёһо заншалаа, буряад хэлэнэй баялигыг хубаалдажа, танилсуулжа, дэлгэрүүлжэ ябадаг арадай аман үгын "Тоонто" ансамблиин байгуулагдаһаар, 25 жэлэй ойн баяр болобо.

"Тоонто" ансамблиинхин Цыпылма Цырендоржиевна Батулова, Соелма Цыреновна Чимитова, Эржен Васильевна Дымбрылова, Бутит Батоевна Долгорова гэгшэд түрүүтэй урма зоригоороо, хүсэл эрмэлзэлээрээ, тэнигэр сэдхэлээрээ олониие дахуулжа, арад зондоо гоё найханин дамжуулха, соёл болбосоролой дээжэ хүртөөхэ хэрэгтэ эсэшэ сусашагүй ажалаа ябуулна.

Арадай дуунуудта, ёохор хатарнуудта, уран үгэдэ хилэ гэжэ байхагүй. Итали, Испани, Америкэнээ эхилээд Япон хүрэтэр бүмбэрсэг дэлхэйгээ гороолон, дэлхэй булан бүхэндэ гэрэл алдуугүй, "тоонтынхин" наадаяа харуулжа байдаг. Урда сагта анхан ямараар оёгдодог байгааг, тэрэл хэбэрнь оёһон долоон үнгын холонго мэтэ найхан хубсаһаяа, мүнгэн зүүдхэл шэмэгээ харуулжа ябахандаа, буряад арадайнгаа үндэһэн соёл дэлгэрүүлжэ ябахандаа, ямар сэгнэшгүй ехэ ажал хэнэ гэшэб!

Декабриин 7-до "Феникс" танхимай тайзан дээрэ 25 жэлэй ойн баяраа тэмдэглэхэдэнь, хүн зон олоороо суглараа, баярай бэшгүүдые гардуулаа, гарай бэлэгүүдые баржуулаа, баглаа сэгсүүдые бэлэглээ юм.

Бэлигтэй артистнуудай Илалтын 70 жэлдэ зорюулһан "Баатарнуудай ёохор" гүйсэдхэхэдэнь, "Баянхан Хэжэнгэ", "Хүшэгөөртөө" гэнэн арадай дуунуудые дуулахадань, Бүхэроссиин «Россиин гэр бүлэ-94» гэнэн конкурсын болон хоёр дахин республиканска конкурсын лауреат, байгуулагдаһаар 30 жэлээ угтаһан Дымбрыловтэнэй гэр

бүлын ансамблиин "Дуунуудни" гэжэ дуугаа (хүгж. Баир Хамаевай, үгэнь Тимур Гомбожаповай) омог дорюунаар эздэлүүлхэдэнь, Цыпылма Батуловагай Оюна басагантаяа, Дари аша басагантаяа - "Тоонто" ансамблиин гурбан үе дуушадай дуулахадань, "Феникс" соо сугларһан хүн зон нэръемэ альга ташалгаар угтажа байгаа хэн.

"Тоонто" ансамблиин эхи табиһан Цыпылма Цырендоржиевна Батулова, мүнөөдэрэй хүтэлбэрилэгшэ Бутит Батоевна Долгорова, Эржен Васильевна Дымбрылова гэгшэдтэ Буряад Республикын Толгойлогшо Вячеслав Владимирович Наговицынай Хүндэлэлэй грамота, Баярай бэшэг, баглаа сэгсүүд барюулагдаба.

Буряадай соёлой яаманай зүгһөө искусствын таһагай гол мэргэжэлтэн Наталья Рабдановна Попова, Улаан-Үдын горсоведэй зүгһөө комитэдэй түрүүлэгшэ Валерий Павлович Амагыров болон бусад амаршалгын үгэнүүдые хэлэбэ.

Испаниин "Ла Курранда", "Амар мэндэ" ансамбльнуудай гол дуушан Оюна Батулова-Рамирес "Тоонтын" эхи табигша Цыпылма Цырендоржиевна Батулова эжыгээ, мүн "Тоонто" ансамблиин дуушанаар уран бүтээлэй зохёохы ажалаа эхилһэн хадаа 25 жэлэй ойн баяраар түрэл коллективээ амаршалһаа аяар холын Испаниһаа зорюута ниидэжэ ерээд, дуу дуулжа, баярай үгэнүүдээр амаршалжа байхадань, ямар буян хэшэгтэй, ямар найхан дэмбэрэлтэй байгаа гэшэб!

Намжилма БАЛЬЖИНИМАЕВА.

Ц.Ц.Батулова, Дари аша басаган, О.Батулова-Рамирес

Дымбрыловтэнэй гэр бүлын ансамбль

Элүүр энхын булан

ШЭДИТЭ ТҮБЭД ГОРМОНАЛЬНА ГИМНАСТИКА

Бүхы бэеиемнай эдэгээхэ аргатай гормональна гимнастика тухай арадай эмшэн Ольга Львовна Орлова (Калпашвини) хөөрэдэг байна. Юуб гэхэдэ, бэеын хүгшэрхэдэ, гормонууд өөһэдынгөө үрэ нүлөө үзүүлдэг. Энэ гимнастикын бии болоһоор 20000 жэл үнгэрөө!

Үглөөгүүр унтариһаа (залхуу хүндэ бүри тунхатай) бодонгүй, 4-5 минутын туршада энэ гимнастика хэжэ байбал, өөртөө үшөө 20-25 жэл наһа нэмээхэ аргатай байнат.

Энэ гимнастика юрын нэн тула, хэжэ ядаха юмэн үгы бшуу. Хоёр долоон хонго соо энэ гимнастика хэнэнэйтнай удаа удаан үргэлжлэһэн (хроническа) үбшэнүүд гаража ерэхэ байха. Зүгөөр энэ гимнастикаяа хэжэл, хэжэл байха зэргэтэйт. Зургаа харын үнгэрһэн хойно бүхы үбшэнүүдтэй үгы болохо юм. Зүгөөр хүндэ үбшэнүүдтэ (жэшэнь, бронхиальная астма) 1 жэл, 1,5 жэл саг хэрэгтэй болоно.

ЭНЭ ГИМНАСТИКА ХЭХЭ АРГАНУУД

ҮГЛӨӨНЭЙ 6 саг болотор энэ гимнастикы хэбэл, найн үрэ дүнгүүд туйлагдаха байна. Зүгөөр хүсэд нэриһэнэйнгээ һүүлдэ гимнастикаяа хэхэ ёһотой болонот.

1. Хэбтэһэн зандаа гарнуудаа үргөөд, 5-7 дахин гарнуудаа хабсараад, альгануудаа найса бэе бэедэнь үрэхэ болонот. Тиигээд гарнуудайнгаа альганай халуун, хуурай байбальнь, танай биополи хэм соогоо байха зэргэтэй болонот. Зүгөөр дулаан аад, халуун бэшэ байбальнь, биополитнай 2 дахин доошолонхой гэшэ. Харин альгануудтнай бүри халуун болоогүй, нэгэ бага норонхой байбальнь, тиймэһээ биополиёо нэргээн байгуулха хэрэгтэй. Тэрэшэ-

лэн альгануудайнгаа дулаан байбашье наань, гимнастикаяа үргэлжлүүлхээс бү мартагты, бү болуулагты. Тиийһээр байтартнай, сагай үнгэрхэ бүри альгантай халуун боложо, бусалжа байһан шэнги болохо.

2. Халуун болоһон альгануудаа нүдэнүүдтээ няагаад, 30 дахин (1 секунда соо 1 дахин) дараха ёһотой болонот. Муу хараатай наа, альгануудаа нүдэнүүдтээ няагаад, 1-2 минута соо байлггаты. Тиигээ нүдэнэйтнай яблока ба холонгто хальһаниинь эдеэндэ хүртэхэ, хооллохо байна. Ябан, ябан, энэ гимнастика хэжэ байбалтнай, нүдэнэйтнай хараа найжарха байна.

3. Халуун альгаяа шэхэндэ няагаад, 30 дахин дараха ёһотой болонот. Жэшэнь, да-

рахадатнай, шэхэнэйтнай үбдөө наань, оло дахин, шангаар бү дараарайгты.

4. Барбаадайгаа шэхэнэйнгээ саана хээд, бэшэ хургануудаа ниилүүлэн, нюдарга болгоод, дээрэһээ доошонь - шэхэнһээ үргэн хүрэтэрөө һөөргэ, уруунь нидхэрэн ябуулагты. Тиигээ 30 дахин (дээшээ, доошоо - 1 дахин упражнени болонот) иимэ упражнени хэхэ болонот.

Тиигээ шэхэнэйтнай дунда, досоохи, газрахи тала ба нюурай лимфосистемэ аргалагдана гэшэ.

5. Баруун гарайнгаа альга духа (сохо) дээрээ табяад, дээрэнь зүүн гарайнгаа альга табяад, нэгэ сабиргайһаа нүгөө сабиргай хүрэтэр ээлжээлэн холжорон дараад, урагшаа, хойшоо ябажа эхилнэбди. Тиигээ 30 дахин энэ упражнени хэнэбди. Тиихэдэмнай духа дээрэхи уршалаанууднайшье үгы болошоно, мүн тиихэдэ хамарай нүхэнүүдэй хажуу тээхи хонхорхойнууд (носовые пазухи) аргалагдана, гипофизой ажал хүнгэлэгдэнэ.

6. Зүүн альгаяа баруун гар дээрээ хээд, коронно чакраһаа 4-5 сантиметр дээгүүр табигты. Пудуушхаа валик болгон эбхээд, тиигээд толгойтнай үргэгдөөд байха зэргэтэй. Духаһаа эхилээд, коронно чакра хүрэтэр альгаараа агаарта "ниидэн", 30 дахин энэ упражнени хэнэбди.

Тиигээ ехэ гү, али бага шуһанай дарасатай зоной бэе найжарна. Тиигээд гарай балсангууд шанга болодог, тиин гар, хүлнүүд, үе мүсэ найнаар хүдэлдэг, ябаханда хүнгэн болонот.

7. Гарнуудаа дээрэ баряад, нэгэ шэхэнһээ нүгөө шэхэн хүрэтэр (коронно чакра дээгүүр) 30 дахин ябуулнабди.

8. Баруун гараа һужуурай булшархай дээрээ табяад, харин зүүн гараа щитовидкаһаа хүйһэн хүрэтэрөө, мүн һөөргэнь дээшэнь эльбэжэ ябуулнабди. Тиигээд 30-дахия ябахандаа, хоёр гараараа (зүүн гарынь баруун гар дээрээ) доошоо ябуулан, гэдэһэн дээрээ табинат.

9. Хоёр альгаа (зүүн гартнай баруун гар дээрээ) табяад, чакра стрелкын дүхэригөөр (нара зүбөөр) гэдэһэндээ нидхэрэлгэ (массаж) хэнэт. Баһал 30 дахин нидхэрэлгэ хэхэ болонот. Ходол хоргооһоо хатадаг зондо энэ нидхэрэлгэ ехэ тунхатай байха.

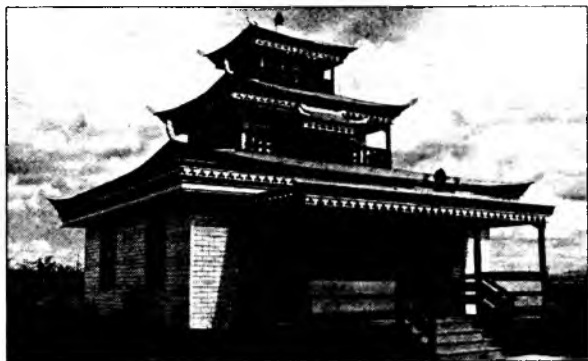
10. Хэбтэһэн зандаа гарнуудаа, хүлнүүдээ үргэхэ, найса нэжэрхэ, хүдэлгэхэ, хүлэйнгээ балсангуудые бажууха ёһотой болонот. Тиигээ бүхы капиллярнуудтнай найнаар хүдэлжэ, шуһантнай гүйжэ эхилхэ байна.

11. Шуһанайнгаа удаа хүлнүүдэйнгээ улануудые найса үрэхэ хэрэгтэй. Тиигээд

һүүлдэнь бүхы хүлнүүдээ үбдэг хүрэтэр үрэгты, нидхэрэгты. Тиийһэнэйнгээ удаа ууса, һүүжээ найса нидхэрхэ хэрэгтэй. Хүлэйтнай улануудай ехэ хуурай наань, оливково, сагаан болон хайлуулһан (топленое) тоһо хэрэглэн, улануудаа нидхэрхэ болонот. Үдэшлэншье хүлэйнгээ ула нидхэрхэдээ, бүхы бээдэ аша тунхатай байха байна. Тиигээдшье бүхы бэеын хуби бүхэнэй точконууд хүлэй улада бии хадань бүхы бээдэ найн үрэ нүлөө үзүүлхэ байна. Тиигээ шуһаншье гүйжэ, бүхы бэеиемнай халаана бшуу.

Бэлигма ОРБОДОЕВА
Интернедэй материалаар оршуулан бэлдэбэ.

"ГАНДАН" ДАСАНАЙ ЗУРХАЙ

Декабриин 15, гарагай 2, монгол литын 24

Сагаан бишэн, галда хуудалтай, 2 хара мэнгэтэй. Энэ үдэр холын харгыда гарахада хайн, тангариг үгэжэ, нүхэд болоходо, дэлгэрэнгы хэрэгүүдые бүтээхэдэ, эм бүтээхэдэ, хэрэглэхэдэ хайн.

Шинэ хубсааһа үмдэхгүй, үнэ абахада сэртэй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа - "Һама, Жамсаран" хурал, үдэрэй 14 сагһаа "Ганжуур" хурал уншагдаха.

Декабриин 16, гарагай 3, монгол литын 25

Сагаан тахья, шоройдо хуудалтай, 1 сагаан мэнгэтэй. Энэ үдэр холын харгыда гарахада, худалдаа наймаа эрхилхэдэ, андалдаа хэхэдэ хайн.

Эм бүтээжэ, үнэ абажа болохогүй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа бүхэлү үдэр эхэ "Зула" хурал уншагдаха.

Декабриин 17, гарагай 4, монгол литын 26

Хара нохой, түмэртэ хуудалтай, 9 улаан мэнгэтэй. Энэ үдэр эд бараа үйлдбэрлэхэдэ, хүршэтээ нүхэд болоходо, худалдаа наймаа хэхэдэ, хубидаа хэрэгтэй ажал бүтээхэдэ, холын харгыда гарахада хайн. "Хүшэр" хэрэгүүдые эрхилхэдэ, мал худалдахада сэртэй.

Үнэ абагдл, зол жаргал удаан сагта ерхэ.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа "Гомбо, Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Декабриин 18, гарагай 5, монгол литын 27

Харагшан гахай, огторгойдо хуудалтай, 8 сагаан мэнгэтэй. Энэ үдэр дэлгэрэнгы хэрэг үйлдэхэдэ, холын харгыда гарахада, үзэг бэшгэ гурахада, ном уншахада, эм бүтээхэдэ болон хэрэглэхэдэ, буянта хэрэг эрхилхэдэ хайн. Тангариг үгэжэ, нүхэд болоходо сэртэй.

Үнэ абахада, амгалан тэнюун, амжалттай байдал тудаха.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа - "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Декабриин 19, гарагай 6, монгол литын 27

Хүхэ хулгана, үһанда хуудалтай, 7 улаан мэнгэтэй. Энэ үдэр дэлгэрэнгы хэрэгүүдые эрхилхэдэ, эм бүтээхэдэ, эрдэм шудалхада, хубараг болоходо, лүн табихада хайн. Холын харгыда гарахада, нүүхэдэ, тангариг үгэжэ, нүхэд болоходо, худаг малтахада сэртэй.

Үнэ абабал, буянтай, амгалан байдал ушарха.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа - "Һама, Жамсаран" хурал, 14 сагһаа "Табан харюулга" хурал уншагдаха.

Декабриин 20, гарагай 7, монгол литын 28

Хүхэгшэн үхэр, уулада хуудалтай, 6 сагаан мэнгэтэй. Энэ үдэр хуулита хэрэгүүдые эрхилхэдэ, эд бараа болон үхэр мал худалдан абахада, худаг малтахада, гэрэйнгээ ажал хэхэдэ, холын харгыда гарахада хайн.

Бусад хэрэгүүдые бүтээлтгүй, үнэ абагдгүй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа - "Баян Намсарай" хурал, 14 сагһаа "Цэдо, Зүгдэр, Намжилма, Долгор, Цэдүб" хурал уншагдаха.

Декабриин 21, гарагай 1, монгол литын 29

Улаан бар, модондо хуудалтай, 5 шара мэнгэтэй. Энэ үдэр "хүшэр" хэрэгүүдые эрхилхэдэ, дайсанаа номгоруулхада, эм бүтээхэдэ, хэрэглэхэдэ, хүниие тушаалда томилходо, зэрлиг мори ургалхада, мал хургахада хайн.

Мал худалдахада, аралжаа наймаа эрхилхэдэ, үнэ абахада сэртэй.

Энэ үдэр Гандан дасанда үглөөнэй 9 сагһаа бүхэлү үдэр эхэ "Гомбо, Гонгор, Һама, Жамсаран" хурал уншагдаха.

Энэ зурхай "Гандан" дасанай (Стрелка) гэбгы Зоригто лама бэлдээ.

(6-дахи таһаг, 8-983-533 56 05, 8-924-556 51 37;

2-дохи таһаг - эмшэ Бэлигто лама).

Дасанай хаяг: 670045, г. Улан-Удэ, проспект Автомобилистов, 1 «К» (Стрелка).

ТӨӨРИГДЭНЭН ЗАЯАН

(Баглаа сонет)

1
Танигдаагүй эхэнэр талын уужамда
Тунгалаг агаараар амилан сэнгэнэ.
Жэнхэни талын зэрэлгээн жэгтэй
Жэргэмэл шубуухай дээрэнэ жэргэнэ.
Үнгэтэ энэ дэлхэй дээрэ
Үлзы жаргалтай ябаха гээшэ,
Үнэтэй, сэнтэй буянай дээжэ
Үйлэ хэрэг, угай хүлдэ.

Улад зондоо хүндэтэй яббал,
Улам урагшаа урматай дабшал,
Удаан жаргалай наһан золгохо.

Тэнгэрийн мүшэдэй хатараан доро,
Тэрээхэн эхэнэр аяар холо
Төөриһэн шэнги гансааран зогсоно.

2
Төөриһэн шэнги гансааран зогсоно,
Табисуурта наһанай талаан хаанаб?
Тиимэшье досоо тэнигэр бэшэ,
Тиигэбэл эндэ заяаша яанаб?

Хайрата инагай мэндэ байхада,
Хоёр нюдэнэй хараса дулаахан.
Таалаад үндэхэдэ, хасар улаахан,
Теэд яахаб, тэхэрхэгүй нүхэр.

Ханилсажа танилсаһан нүхэринь гэлэй,
Хальбан омогой хүбүүн бэлэй.
Хамта хуугаа ядаралгүй булта.

Нигүүлэсхы бодолдо эзэлэгдэн уйлахадаа,
Налгай урин эхэээ дурсахадаа,
Нээрээшье ханахада, ханаан дунда.

3
Нээрээшье ханахада, ханаан дунда
Нимгэн сэдхэлтэй эхэнэр байна.
Үнгэрһэн жэлнүүдэй үймөөн сооһоо
Үнэн сэхыень хэлэхээ айна.

Табан үхибүүдэй эхын сэдхэл
Тогтууригүй байдалда гомдожо болоо.
Анхан үршөөһэн элинсэгэй хүсэл
Ажана хуухын зол олгоо.

Анхарха хубитай нютяг нугадаа

Аштай, аятай ябаһан хадаа,
Ашанараа харан, таалан омогорхоно.

Номгон һүни зүүдэ манан,
Намжаа тоонто нютягаа наһан,
Нэгэл юумэндэ ехээр гомдоно.

4
Нэгэл юумэндэ ехээр гомдоно,
Нэтэрүү зангай харюу олохо.
Хэлэ аманай хэрүүл байгаа гү?
Харгын заяа хаажа болохо.

Сүмэ Субаргадаа хүгэдэн мүргэжэ,
Сэдхэлээ баяраар шэмэжэ ябаарай.
Сэржэм дээжээ дээшэнь үргэжэ,
Сагай сарюунда амгалан ябаарай.

Дэлгэр арюухан дэлхэй дээрэ
Дардам замай зүргэ нээжэ,
Даруу нүхэр ерэхэ шамда!

Ямаадай маараан дуулдана гэртэш,
Ядажа, тулижа ябаа бэшэш,
Ягаабши эхэнэр, хэлыш намда?

5
Ягаабши эхэнэр, хэлыш намда?
Яатараа яаранаш хөморон соогуур,
Дүмэжэ яба сагай уулзуур,
Дүүрэн тэгшэ нэхэлтэй байгаарай.

Сагаантан омогой сагаан ханаатай
Сэбэрхэн хүүхэн гэлсүүлээ бэлэйш.
Эхын шанаһан эдеэн амтатай
Эгээл тиэхэдэ эрхэлжэ үндыгөөш.

Эмгэн хайхан хургаал дамжаһан,
Энэ болоһон бэшэ залижаһан,
Эжэлүүдгүй тиэхэдэ эхэээ хайрланаш.

Яагаа гоёб даа, ногоон долгилоод,
Ягаахан сэгсүүд урдаш дохилзоод,
Ямархан бодолдо дарагдаад уйданаш.

6
Ямархан бодолдо дарагдаад уйданаш,
Ядуу эхэнэрэй ябадал бэшэ,
Наһанай нэгэ тодхор гэжэ Наадалжа хэлэнэгүйб,
Хүлисэнэ бээш.

Гашуудал, уйдхар ушардаг хүндэ
Гаталжа гарахань баһал гайтай.
Үйлын үрийн сансарын хүрдэ

Үеын үедэ эрьелдэжэл байдаг.

Одон тэнгэриһээ аршалан хараашад,
Оршолонто дэлхэйн олон заяашад,
Одоол үльгэрэй орон диваажанда.

Арад зоной хүлгөөтэй байдал,
Алдуу, эндүүгэй гэнэн ябадал
Аляа наһандаш, ушархан шамда.

7
Аляа наһандаш, ушархан шамда.
Алдуугай хохидол арюудхан арилгаад,
Үлзы хайхан үндын жаргаарай.
Наһанай хэмжүүр богонишье байдаг.
Найман хизаарай бурхадта мүргэн,
Гурбан сэржэмэй дээжэ үргэн,
Гасаланда дайрагдангүй ябахада бараг.

Һүүдэр мэтэ хэмээхэн халирхада,
Нэххэлэй зангыё тэнсүүлжэ барихада,
Һанаһан хүсэлшни олодохол, одоо.

Ажалай хүлгөөнһөө эсээд галдихадаш,
Арюухан нойроор унтажа амархадаш,
Алдуурхан дуран ханагдажа болоо.

8
Алдуурхан дуран ханагдажа болоо
Ажана байдалай самарян соо.
Сэсэгы нюдэнэйш уйдхарай дуһалнууд
Сэлмэжэ ходо гэрэлтэжэ байг.

Үнгын сэгсгээр задархан буусадаа
Үхибүүн наһан үнгэрөө хэн даа.
Үнэр баян мүнөө хууахада,
Үри хүүгэдэ үндылгэн баясанаш.

Аянай замаар урагшаа эрмэлзээ,
Алхаса бүхэнэй хүсэн эршэдээ
Ажабайдалай долгин соогуур оймоод.

Элдин талын нэбшээндэ эльбүүлнэб,
Эхэнэр хүнэй шарай эрхэлүүлнэб,
Энээхэн үйлэ ухаандаа ойлгоод.

Цыденжаб ЦЫРИТОРОН,
поэт, Россиин
Уран зохёолшодой
холбооной гэшүүн,
Буряад Республикын
соёлой габьяата
хүдэлмэрилэгшэ.

Буряад үнэн

Учредители:
Глава Республики Бурятия,
Народный Хурал Республики Бурятия,
Правительство Республики Бурятия

Директор-главный редактор - В.В.ХАРТАЕВ
Редактор - Т.В.САМБЯЛОВА

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:
И.М. Егоров, П.Л. Носков, И.В. Смоляк, Т.М. Нагуслаева (Правительство РБ), В.А. Павлов, Б.Ц. Семенов, Ц.Б. Батуев, Ц.-Д.Э. Доржиев (Народный Хурал РБ), Б.Ш. Дашиев, Д.Б.Гуродармаева, С.Б. Байминова.

ТЕЛЕФОНЫ:

21-54-54 - приемная
21-35-95 - замдиректора - редактор газеты "Бурятия"
21-68-08 - редактор
21-64-36 - замредактора, ответственный секретарь
21-67-81 - выпускающий отдел
21-64-36 - корреспонденты, редакция журнала "Одон"
21-06-25 - редакция журнала «Байгал»
21-55-97 - редакция газеты "Спорт Тамир"
21-62-62 - реклама
21-50-52 - отдел распространения

Редакция принимает печатные рукописи. Рукописи и фото не рецензируются и не возвращаются. Автор несет ответственность за представленные материалы. За содержание объявлений редакция ответственности не несет. Все справки у рекламодателя.

АДРЕС РЕДАКЦИИ И ИЗДАТЕЛЯ:
670000, г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 23. ГАЗУ РБ «Издательский дом «Буряад үнэн».

Подписной индекс 50901
Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Бурятия
Свидетельство ПИ № ТУ03-00304 от 29 июля 2013 г. www.burjien.ru e-mail: unen@mail.ru

Газета набрана и сверстана в компьютерном центре Издательского дома «Буряад үнэн». Отпечатано с готовых диалогитивов в ОАО «Республиканская типография». Адрес типографии: 670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 13. Подписана в печать 9.12.2014 в 17.00 - по графику; 9.12.2014 г. в 17.00 - фактически. Объем 4 п.л. Заказ № 2397. Тираж - 3800 экз.

Цена свободная.

* Материалы на платной основе.
ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ - каб. 1, 13 (I этаж),
Тел.: 21-62-62, 21-60-91 тел./факс: 21-54-54

Түгнын талын эдир бэлигтэн

ХОШУУН-ҮЗҮҮРЭЙ ХҮҮГЭДЭЙ УРАН БИИРЭ

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хошуун-Үзүүрэй дунда хургуулида гүнзэгы найн эрдэм мэдэсэ үгэхэһөө гадна, хүүгэдэй уран бэлиг али болохоор хүгжөөдэг юм. Сонинойнай энэ дугаарай "Одон" хуудаһанда тус хургуулийн хэдэн хурагшадай зурагууд дурадхагдана. Хүтэлбэрилэгшэнь — Соёлма Найдановна ЦЫНГЕДЕЕВА.

Бато Мижитов, 9 кл.

Вика Капустина, 9 кл.

Бато Бальжинимаевай зураг.

Юля Чинарова

Намжалма Цыбиковагай зураг.

ХУРГУУЛИДА БОЛОХОН ЕХЭ ХАЙНДЭР

Хошуун-Үзүүрэй хургуулида Буряадай арадай поэт Гунга Чимитовэй зохёохы ажалда зоруулагданаан Республикын уран зохёолой хоёрдох иайндэр үнгэрбэ. Хэжэнгын аймагһаа, Улаан-Үдын 29-дэхи буряад гимназиһаа, 54-дэхи хургуулиһаа, мүн Мухар-Шэбэрэй аймагай буряад хэлэ үзэдэг бүхы хургуулинуудһаа хурагшад сугларба.

Айлшад хургуулийн дэргэдэхи Г.Г. Чимитовэй литературна музейтэй, нютагай элитэ хүн Ц-Д.С. Семёновой музейтэй танилсаба.

Уран зохёолшын наһанай нүхэр Цыпилма Доржиевна, Сэсэг Гунгаевна басаганиинь нүхэртэйгөө, аша хүбүүнтэйгөө энэ хайндэртэ хабаа-

даа. Хошуун-Үзүүрэй номоной гулваа Ж.Д.Иванов, аймагай захиргаанай түлөөлэгшэ Л.Н.Муликова амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Хургуулийн директор Б-Ц.В. Очиров, хургуули дүүргэгшэ Эрдэм Цыренжапов айлшадые халуунаар амаршалаа. «Туяа» хүүгэдэй сээрлигэй шабинар поэдэй шүлэгүүдые уншажа, магтаалда хүртэбэ.

Табан бүлэгтэ хүүгэд мурьсөө. Поэдэй шүлэгүүдээр зохёогдоһон дуу гүйсэдхэхэ бүлэгтэ Хошуун-Үзүүрэй хургуулийн 9-дэхи классай шаби Виктория Капустина эрхимлэбэ. Мүн энэл хургуулийн Намжалма Цыбикова «Эжы» гэжэ шүлэг уран гоёор уншажа, шалгарба. Хүсөөтын хургуулийн Айгуль Матханова (4 класс), Дээдэ-Хэжэнгын Эржен Шагдарова, поэдэй уран зо-

хёол шэнжэлэлгын ажалаараа, мүн өөрын шүлэгэй түлөө шагнагданаан байна. Эдэ хүүгэдые бэлдэһэн эрхим бэрхэ багшанар Б.Д.Халзанов, С.Н.Цынгедеева, Л.Б. Эрдынеева, Р.Б. Будажапова гэгшэд мүн тэмдэглэгдэбэ.

Республикын хуралсалай яман, Мухар-Шэбэрэй аймагай захиргаан, «Оптика Сэсэг», «Информ полис», Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театр, Хошуун-Үзүүрэй нютагай номон, олзын хэрэг эрхилэгшэ нютагай зон энэ хайндэр эмхидхэхэдэ ехэ тухалхан юм.

З.САНЖИЕВА,
ород хэлэнэй багша.

Т.САМБЯЛОВА
буряадшалба.

24 декабря в 13.00 состоится премьера Новогоднего Шоу «Мадагаскар» при поддержке Администрации Главы РБ и Уполномоченного по правам ребёнка в РБ

Цоктоева Александра, Раднаева Марина. «Торгон Зам», 2014 он.

ФОТОКОНКУРС "СЕЛФИ ПО-БУРЯТСКИ"

Манзаева Санжита хонгоодорнуудай хубсаһатай, Батомункуева Дулма шатарай маягаар оёһон хубсаһатай, Бандеева Виктория качугай үндэһэтэнэй хубсаһатай. БГУ-гай оюутад, Буряад хэлэнэй хайндэртэ.